

IZVJEŠTAJ O MONITORINGU SLUČAJEVA RODNOG I SEKSUALNOG NASILJA

sa fokusom na mlade
kao žrtve ili počinioce

Istraživačica:

Mr Aleksandra Gligorović

IZVJEŠTAJ O MONITORINGU SLUČAJEVA RODNOG I SEKSUALNOG NASILJA

sa fokusom na mlade
kao žrtve ili počinioce

Istraživačica:

Mr Aleksandra Gligorović

*Ovaj izvještaj izradila je NVO Prima u sklopu projekta:
Prva linija otpora rodnom nasilju koji je finansirala
Ambasada SAD u Crnoj Gori.*

Podgorica, decembar 2024.

Istraživačica: **Aleksandra Saška Gligorović**

Urednica: **Aida Perović**

Lektura: **Biljana Milićević**

Dizajn: **Ana Pejović**

Štampa: **Fotografika**

The project is funded through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat finansira ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Sadržaj

5 UVOD I METODOLOGIJA IZRADE IZVJEŠTAJA

8 PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR

9 Krivični zakonik Crne Gore

11 Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici: Istanbulska konvencija

12 Konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja: Lanzarot konvencija

14 ANALIZA PODATAKA

15 Bar

15 Osnovno državno tužilaštvo u Baru

16 Osnovni sud u Baru

19 Berane

19 Osnovno državno tužilaštvo Berane

20 Osnovni sud Berane

22 Bijelo Polje

22 Osnovno državno tužilaštvo u Bijelom Polju

23 Osnovni sud Bijelo Polje

26 Cetinje

26 Osnovno državno tužilaštvo Cetinje

27 Osnovni sud Cetinje

30 Herceg Novi

30 Osnovno državno tužilaštvo Herceg Novi

31 Osnovni Sud Herceg Novi

32 Kolašin

32 Osnovno državno tužilaštvo u Kolašinu

33 Osnovni Sud Kolašin

34 Kotor

34 Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru

35 Osnovni sud u Kotoru

37 Nikšić

37 Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću

38 Osnovni sud u Nikšiću

39 Podgorica

39 Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici

41 Osnovni sud u Podgorici

45 Plav

45 Osnovno državno tužilaštvo Plav

45 Osnovni sud Plav

46 Pljevlja

46 Osnovno državno tužilaštvo Pljevlja

46 Osnovni sud Pljevlja

48 Rožaje

48 Osnovno državno tužilaštvo Rožaje

49 Osnovni sud Rožaje

51 Ulcinj

51 Osnovno državno tužilaštvo Ulcinj

52 Osnovni sud Ulcinj

54 Žabljak

54 Osnovni Sud Žabljak

**55 PODACI O UKUPNOM BROJU PREDMETA U RADU/PRESUDA
ZA KRIVIČNO DJELO IZ ČLANA 220 KZ CG: Nasilje u
porodici ili porodičnoj zajednici**

59 Podaci o žrtvama trgovine ljudima za 2023. i 2024. godinu

62 ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Uvod i metodologija izrade izvještaja

Ovaj izvještaj izradila je NVO Prima u sklopu projekta: **Prva linija otpora rodnom nasilju koji je fansirala Ambasada SAD u Crnoj Gori.**

Izrada ovog izvještaja zasnovana je na kombinaciji kvalitativnih i kvantitativnih metoda prikupljanja podataka, s ciljem dobijanja sveobuhvatnog uvida u slučajeve rodnog i seksualnog nasilja koji su procesuirani pred osnovnim sudovima i tužilaštvima.

Ključni podaci prikupljeni su putem zahtjeva za slobodan pristup informacijama, koji su poslani svim osnovnim sudovima i tužilaštvima. Ti podaci uključuju broj prijavljenih i procesuiranih slučajeva, vrste krivičnih djela, starosnu strukturu žrtava i počinitelaca, kao i informacije o donesenim presudama i izrečenim kaznama. Konkretno, od nadležnih je traženo da se dostavi informacija o:

- broju i vrsti slučajeva seksualnog nasilja nad djecom i mladima (15 do 30 godina) (silovanje, obljava, nedozvoljene polne radnje, vanbračna zajednica sa maloljetnikom:com, rodoskrvljenje, podvođenje, posredovanje u vršenju prostitucije, iskorišćavanje za pornografiju, navođenje na prisustvovanje polnim radnjama, osvetnička pornografija...) u 2023. godini i do dana podnošenja zahtjeva u 2024. godini; i
- koliko je predmeta u radu, koliko je okončano i koje su vrste kazni izrečene počiniocima, sve za gore navedeni period.

Sekundarni izvori podataka uključivali su godišnje izvještaje sudova i tužilaštava. Posebna pažnja posvećena je analizi usklađenosti procesuiranja slučajeva sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima, posebno Konvencijom o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici tzv. Istanbulske konvencijom i Konvencijom o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja poznatoj kao Lansarotska konvencija.

Fokus dokumenta je na analizi rada tužilaštava, a posebno sudske prakse, uključujući ocjenu strogosti, visine i dužine kazni, kako bi se procijenila dosljednost i efikasnost u primjeni zakona te osigurala adekvatna zaštita žrtava i odvracanje počinitelaca. Osim toga, dokument pruža pregled postojećeg stanja, identifikuje ključne probleme i daje konkretne preporuke za unapređenje prakse u borbi protiv rodnog i seksualnog nasilja nad djecom i mladima.

Izazovi u prikupljanju i obradi statističkih podataka prema godištu

Prilikom prikupljanja i analize podataka o slučajevima rodno zasnovanog i seksualnog nasilja, suočili smo se sa značajnim izazovima vezanim za statistiku prema godištu. Ključni problem proizlazi iz činjenice da se statistika u Crnoj Gori ne vodi na način koji omogućava jednostavno izdvajanje podataka za uzrasnu grupu mladih definisanu Zakonom o mladima, odnosno osobe od 15 do 30 godina. Naime, statistički podaci o slučajevima nasilja često su organizovani prema pravnim definicijama maloljetnika i maloljetnica, djece i punoljetnih osoba, koje se razlikuju u različitim zakonima.

Prema Zakonu o mladima Crne Gore, mladi su definisani kao osobe uzrasta od 15 do 30 godina. Međutim, prema Krivičnom zakoniku, maloljetnici i maloljetnice su osobe koje su u vrijeme izvršenja krivičnog djela imale između 14 i 18 godina, a unutar te kategorije razlikuju se mlađi maloljetnici i mlađe maloljetnice (14–16 godina) i stariji maloljetnici i starije maloljetnice (16–18 godina). Djeca su, prema ovom zakoniku, osobe mlađe od 14 godina, dok su punoljetne osobe one koje su navršile 18 godina.

Dodatnu složenost unosi Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, prema kojem je dijete definisano kao osoba mlađa od 18 godina. Ova definicija je usklađena sa Konvencijom o pravima djeteta, ali se ne poklapa sa Zakonom o mladima. Kao rezultat, uzrasna grupa od 15 do 18 godina djelimično se preklapa s kategorijom djece, dok osobe starije od 18 godina spadaju u kategoriju punoljetnih osoba.

Ova razlika u pravnim definicijama rezultira time da statistika ne reflektuje uzrasnu grupu od 15 do 30 godina kao jedinstvenu kategoriju. Jedan dio te grupe obuhvata maloljetnike i maloljetnice, dok se drugi dio tretira kao odrasle osobe. Stoga je bilo neophodno dodatno analizirati i prilagođavati postojeće podatke kako bismo dobili informacije specifične za ovu uzrasnu grupu, što je znatno otežalo metodološki rad.

Pravni i institucionalni okvir

Važan dio zakonskog okvira koji se bavi pitanjem rodno zasnovanog nasilja u Crnoj Gori čini Zakon o zaštiti od nasilja u porodici. Ovaj zakon postavlja osnovu za prevenciju, zaštitu i podršku žrtvama porodičnog nasilja. Takođe, zaštita od nasilja u porodici regulisana je i članom 220 Krivičnog zakonika Crne Gore, koji nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici definiše kao upotrebu sile, prijetnje ili drugog grubog zlostavljanja čime se ugrožava tjelesni integritet, duševno zdravlje ili spokojstvo člana porodice.

Međutim, ključnu ulogu u regulisanju pitanja rodno zasnovanog i seksualnog nasilja, uključujući eksploataciju djece i mladih, trgovinu ljudima i srodna krivična djela, ima Krivični zakonik Crne Gore.

Na međunarodnom nivou, Crna Gora se obavezala na primjenu najvažnijih dokumenata Savjeta Evrope, među kojima je posebno značajna Istanbulska konvencija. Od 2013. godine, kada je usvojen Zakon o potvrđivanju Konvencije Savjeta Evrope o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, Crna Gora je počela s njenom primjenom. Ovaj dokument predstavlja standard za zaštitu žena od nasilja i promovise sveobuhvatne mjere za prevenciju, zaštitu žrtava i procesuiranje počinitelaca.

Još jedan važan međunarodni dokument je Lanzarot konvencija (Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse), koja se fokusira na zaštitu djece od seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja. Cilj ove konvencije je prevencija, zaštita žrtava i sankcionisanje počinitelaca. Crna Gora je ratifikovala Lanzarot konvenciju 23. marta 2010. godine, čime je preuzela obavezu da osigura primjenu njenih standarda.

Osim ovih ključnih dokumenata, pravni okvir za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja i promociju ravnopravnosti u Crnoj Gori obuhvata i Zakon o rodnoj ravnopravnosti, Zakon o zabrani diskriminacije i druge relevantne propise. Ovi zakoni dopunjuju međunarodne obaveze države i omogućavaju sveobuhvatan pristup u borbi protiv nasilja i diskriminacije.

Krivični zakonik Crne Gore

Razumijevanje pravnih definicija djece i maloljetnih osoba ključno je za pravilnu primjenu zakona koji uređuju zaštitu djece i mladih. Ove definicije direktno utiču na primjenu zakonskih odredbi koje obuhvataju široku oblast zaštite prava, prevencije i sankcionisanja nasilja i eksploatacije. Naime, u skladu sa Krivičnim zakonikom Crne Gore, osobe koje nisu navršile osamnaest godina obuhvaćene su terminom „maloljetne osobe“. Dodatno, osoba koja nije navršila četrnaest godina smatra se „djetetom“, dok se maloljetnom osobom smatra ona koja je navršila četrnaest godina, a nije navršila osamnaest godina. Ove definicije pružaju pravni okvir za razlikovanje odgovornosti, zaštite i sankcija u slučajevima koji uključuju djecu i maloljetne osobe.

Krivični zakonik Crne Gore uređuje različite vrste krivičnih djela iz oblasti seksualnog nasilja i eksploatacije, definišući kaznene odredbe koje zavise od prirode djela, starosne dobi žrtve i težine posljedica.

Na primjer, Krivični zakonik definiše silovanje kao seksualni odnos bez pristanka, počinjen silom, prijetnjom, prinudom ili zloupotrebom nemoći žrtve da pruži otpor. Kazne za silovanje zavise od starosne dobi žrtve i težine posljedica, te variraju od tri do deset godina za osnovni oblik, od deset do dvadeset godina za silovanje djeteta mlađeg od 14 godina. Posebno teški slučajevi, poput onih koji rezultiraju smrću žrtve ili trajnim povredama, mogu biti kažnjeni kaznom zatvora doživotnog trajanja. Nadalje, obljuba nad nemoćnim licem, koja uključuje seksualne radnje nad osobama koje zbog duševnog ili fizičkog stanja ne mogu dati pristanak, kažnjava se kaznom zatvora od tri do dvanaest godina, dok se u slučajevima kada su žrtve djeca mlađa od 14 godina predviđa zatvorska kazna od deset do dvadeset godina.

Nedozvoljene polne radnje, koje uključuju seksualne aktivnosti koje povređuju dostojanstvo i integritet žrtve, takođe su regulisane zakonom. Za odrasle žrtve predviđena je kazna zatvora od šest mjesec-

ci do pet godina, dok se za maloljetnike kazna povećava na raspon od dvije do deset godina, a za djecu mlađu od 14 godina iznosi od pet do petnaest godina. Vanbračne zajednice s maloljetnicima mlađim od 16 godina zabranjene su bez obzira na pristanak, a za ovo djelo predviđena je kazna od jedne do pet godina zatvora, dok se za žrtve mlade od 14 godina kazna povećava na pet do deset godina.

Dodatno, zakon sankcionira rodoskrvljenje, koje podrazumijeva seksualne odnose između bliskih krvnih srodnika, poput roditelja i djece ili braće i sestara. Kazne za ovo djelo iznose od šest mjeseci do pet godina zatvora, s mogućnošću povećanja na tri do deset godina ako je rodoskrvljenje izazvalo teške posljedice za žrtvu. Organizovanje, podsticanje ili posredovanje u prostituciji takođe su predmet kaznenog gonjenja. Kazne za ovo djelo variraju od jedne do pet godina za osnovni oblik, dok se za maloljetnike i djecu mlađu od 14 godina predviđaju strože kazne u rasponu od pet do dvadeset godina.

Iskorišćavanje djece za pornografiju predstavlja ozbiljno krivično djelo prema Krivičnom zakoniku. Produkcija, distribucija i posjedovanje pornografskih materijala koji uključuju djecu kažnjavaju se kaznama od dvije do dvanaest godina zatvora, dok se u slučajevima organizovanog kriminala kazne povećavaju na deset do dvadeset godina. Navođenje djece da prisustvuju seksualnim radnjama takođe je strogo zabranjeno, s predviđenim kaznama od jedne do osam godina za osnovne slučajeve, odnosno od pet do deset godina kada su žrtve mlade od 14 godina.

Zakonski okvir prepoznaje i zloupotrebu ličnih podataka kroz neovlašćeno snimanje i distribuciju sadržaja. Neovlašćeno fotografisanje ili snimanje osobe u privatnom prostoru kažnjava se zatvorom od tri mjeseca do tri godine, dok distribucija materijala seksualne prirode bez pristanka nosi kazne od šest mjeseci do pet godina. Osvetnička pornografija, koja uključuje distribuciju privatnih seksualnih sadržaja s ciljem izazivanja štete, podliježe kaznama od jedne do pet godina zatvora, s posebnim strožijim mjerama kada su žrtve maloljetnici.

Trgovina ljudima obuhvata regrutaciju, prevoz i eksploataciju osoba, uključujući seksualnu eksploataciju. Kazne za osnovni oblik ovog

djela iznose od pet do petnaest godina zatvora. Ako su žrtve djeca, minimalna kazna je deset godina, dok maksimalna dostiže dvadeset godina. Osim toga, Krivični zakonik kroz član 22 predviđa zaštitu ličnih podataka, uključujući seksualne sadržaje, uz kazne koje zavise od težine djela i mogu uključivati novčane i zatvorske kazne.

Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici: Istanbulska konvencija

Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici tzv. Istanbulska konvencija, kao ključni međunarodni instrument za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, pruža sveobuhvatni pravni okvir za zaštitu žrtava, sprečavanje nasilja i kažnjavanje počinitelja. Ciljevi Konvencije uključuju zaštitu žena od svih vidova nasilja, eliminaciju rodne diskriminacije i promociju rodne ravnopravnosti. Konvencija ističe obavezu država članica da kroz zakonodavne i druge mjere obezbijede djelotvornu zaštitu i podršku žrtvama, kao i sankcionisanje svih oblika nasilja. Poseban naglasak stavlja se na djecu kao svjedoke i žrtve nasilja u porodici, te obavezu prepoznavanja njihovih posebnih potreba i prava.

Konvencija kriminalizuje širok spektar oblika nasilja, uključujući psihičko, fizičko i seksualno nasilje, prinudne brakove, genitalno sakaćenje, seksualno uznemiravanje i prinudne sterilizacije. Svako od ovih djela prepoznato je kao ozbiljno kršenje ljudskih prava i predmet je stroge kaznene odgovornosti. Osim toga, Konvencija zahtijeva otvaranje sigurnih kuća, kriznih centara i telefonskih linija za pomoć žrtvama, te osiguranje psihosocijalne i pravne pomoći. Uspostavljanje odgovarajuće infrastrukture ključ je za pružanje sigurne podrške i zaštite žrtvama nasilja.

Poseban značaj daje se prevenciji kroz edukaciju i promjenu društvenih stavova koji doprinose nasilju. Države članice obavezane su da uvedu obrazovne programe koji promovišu rodnu ravnoprav-

nost, nenasilno rješavanje sukoba i poštovanje ljudskih prava. Ove mjere imaju za cilj dugoročno smanjenje svih oblika nasilja kroz stvaranje kulture tolerancije i jednakosti.

Za djecu i djevojčice, Konvencija predviđa posebne mjere zaštite, uključujući osiguranje psihosocijalne podrške, sigurno okruženje i pravnu pomoć.

Djeca koja svjedoče nasilju ili su izložena nasilju imaju pravo na posebnu zaštitu u skladu sa njihovim potrebama i uzrastom. Takođe, države članice obavezane su da spriječe svaki vid viktimizacije djece i osiguraju pristup adekvatnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti.

Konvencija uvodi i obaveze vezane za prikupljanje podataka i istraživanje. Države su dužne da prikupljaju statističke podatke o slučajevima nasilja, kako bi se omogućilo praćenje učestalosti i efikasnosti mjera za borbu protiv nasilja. Ovo uključuje podršku istraživanjima koja se bave osnovnim uzrocima nasilja, njegovim posljedicama i preventivnim strategijama.

Istanbulska konvencija ne samo da prepoznaje rodno zasnovano nasilje kao globalni problem, već i naglašava odgovornost država članica da djeluju u interesu žrtava. Njena implementacija zahtijeva koordinisani pristup državnih institucija, nevladinih organizacija i društva u cjelini, kako bi se obezbijedila adekvatna zaštita i pravda za sve žrtve nasilja.

Konvencija o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja: Lanzarot konvencija

Lanzarot konvencija (Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse) predstavlja ključni međunarodni dokument Savjeta Evrope posvećen zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja. Ova konvencija, usvojena 25. oktobra 2007. godine u Lanzaroteu, Španija, postavlja visoke standarde u oblasti prevencije, zaštite i sankcionisanja seksualnog

nasilja nad djecom. Crna Gora je ratifikovala Lanzarot konvenciju 23. marta 2010. godine, čime se obavezala na njenu implementaciju u nacionalni pravni okvir.

Ratifikacija ove konvencije rezultirala je značajnim izmjenama domaćeg zakonodavstva. Krivični zakonik Crne Gore prilagođen je kako bi obuhvatio specifična djela poput obljube nad djetetom, proizvodnje, distribucije i posjedovanja dječije pornografije te online zlostavljanja djece. Uvedene su strože kazne, posebno za djela počinjena nad djecom mlađom od 14 godina, uz jasnu kriminalizaciju novih oblika nasilja, kao što su prisilne ili manipulativne seksualne aktivnosti putem interneta.

Konvencija je doprinijela i jačanju institucionalnih kapaciteta. Specijalizovani odjeli unutar pravosudnog sistema, kao i centri za socijalni rad, osposobljeni su za rad sa žrtvama seksualnog nasilja. Posebna pažnja posvećena je zaštiti prava žrtava tokom sudskih procesa, uključujući mjere poput svjedočenja putem video-linka kako bi se izbjegao kontakt sa počiniocima. Takođe, zakon osigurava zaštitu identiteta i psihološku podršku za žrtve.

Prevenција zauzima centralno mjesto u konvenciji, što je rezultiralo razvojem edukativnih programa za djecu, roditelje i stručnjake. Cilj je podizanje svijesti o prepoznavanju i prijavljivanju nasilja, kao i obuka profesionalaca u oblastima obrazovanja, pravosuđa i zdravstva. Ovi naponi dodatno su ojačali odgovornost institucija za pravovremeno reagovanje i pružanje pomoći.

Na međunarodnom nivou, Lanzarot konvencija zahtijeva bolju saradnju država članica u procesuiranju slučajeva seksualnog iskorišćavanja djece. Crna Gora je uspostavila jaču koordinaciju s drugim državama, posebno u vezi s internet zlostavljanjem i međunarodnim slučajevima.

Implementacija Lanzarot konvencije značajno je unaprijedila pravni i institucionalni okvir Crne Gore. Usvajanje ovog dokumenta doprinijelo je podizanju svijesti o problemu seksualnog nasilja nad djecom, povećanju broja prijave i boljoj zaštiti žrtava. Međutim, kontinuirani naponi u jačanju kapaciteta institucija i daljem razvoju preventivnih programa ključni su za dugoročne rezultate.

ANALIZA PODATAKA

BAR

Osnovno državno tužilaštvo u Baru

Uvidom u službene evidencije Osnovnog državnog tužilaštva u Baru utvrđeno je da je ovo tužilaštvo u 2023 godini po prijavi Regionalnog Centra Bezbjednosti Jug Odjeljenje bezbjednosti Bar formiralo predmet zbog krivičnog djela nedozvoljene polne radnje iz čl. 208 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore (KZ CG). Nakon sprovedenog izviđaja državni tužilac je podnio optužni predlog Osnovnom sudu u Baru koji je optuženom izrekao kaznu zatvora u trajanju od 20 dana, a na koju je državni tužilac u zakonskom roku izjavio žalbu.

U periodu od 1. januara do 30. oktobra 2024.godine ovo tužilaštvo je po prijavi Regionalnog centra Bezbjednosti Jug OB Bar formiralo tri predmeta od toga dva predmeta zbog krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 KZ CG, jedan predmet se nalazi u fazi izviđaja dok je u drugom predmetu tužilac podnio optužni predlog Osnovnom sudu u Baru i predmet je u fazi suđenja. Treći formirani predmet je zbog krivičnog djela nedozvoljene polne radnje iz čl. 208 st. 1 u vezi sa čl. 204 st. 1 KZ CG, nakon sprovedenog izviđaja podnesen je optužni predlog predmet se nalazi u fazi suđenja.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Baru pokazalo je visok nivo angažovanosti i efikasnosti u postupanju po prijavama za krivična djela koja uključuju seksualno nasilje i povredu prava maloljetnika. Tokom analiziranog perioda (2023. godina i od januara do oktobra 2024. godine), ovo tužilaštvo je formiralo ukupno četiri predmeta na osnovu prijave Regionalnog centra bezbjednosti Jug.

U svim predmetima tužilaštvo je preduzelo odlučne korake, uključujući sprovođenje izviđaja i podnošenje optužnih predloga Osnovnom sudu u Baru. Posebno se ističe aktivno praćenje ishoda sudskih procesa, kao što je slučaj žalbe na kaznu zatvora od 20 dana izrečenu za nedozvoljene polne radnje, čime je tužilaštvo pokazalo posvećenost adekvatnom sankcionisanju počinilaca.

Proaktivnost ovog tužilaštva dodatno se ogleda u procesuiranju predmeta vezanih za krivična djela vanbračne zajednice sa maloljetnicima i nedozvoljenih polnih radnji, od kojih su neki već u fazi suđenja. Ovakav pristup ukazuje na posvećenost zaštiti prava maloljetnika i efikasnom sprovođenju zakona, uz kontinuirano praćenje predmeta kroz sve faze postupka.

Generalno, rad Osnovnog državnog tužilaštva u Baru može poslužiti kao pozitivan primjer efikasnog postupanja u zaštiti prava maloljetnika i procesuiranju počilaca seksualnih delikata, uz visok nivo profesionalizma i odgovornosti prema zakonskim i društvenim obavezama.

Osnovni sud u Baru

Od suda smo dobili podatke o dva slučaja procesuirana u periodu od 2023. godine do oktobra 2024. godine.

Prvi slučaj procesuiran pred Osnovnim sudom u Baru tiče se krivičnog djela „Vanbračna zajednica sa maloljetnikom“ prema članu 216, stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, gdje je žrtva maloljetna ženska osoba. U ovom slučaju, okrivljenom je izrečena uslovna kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, uslovno na jednu godinu, što znači da kazna neće biti izvršena ukoliko okrivljeni u navedenom periodu ne počinu novo krivično djelo.

Prema Krivičnom zakoniku, za ovo djelo predviđena je kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine. U slučaju da je djelo počinjeno pod prijetnjom, silom ili iz koristoljublja, kazna se povećava i iznosi od šest mjeseci do pet godina zatvora (član 216, stav 3). U ovom predmetu pretpostavlja se da nije bilo dokaza koji bi ukazali na upotrebu sile, prijetnje ili koristoljublja, što je vjerovatno doprinijelo izricanju blaže kazne. Međutim, uslovna kazna predstavlja minimalnu moguću sankciju, što može ukazivati na blago tumačenje zakonskog okvira od strane suda.

Drugi predmet iz Bara tiče se krivičnog djela „Nedozvoljene polne radnje“, definisanog članom 208, stav 1 Krivičnog zakonika Crne

Gore. Prema zakonu, Za krivično djelo „Nedozvoljene polne radnje“, prema članu 208 Krivičnog zakonika Crne Gore, kazna zatvora zavisi od okolnosti pod kojima je djelo izvršeno i posljedica koje su uslijedile. U osnovnom obliku djela, kada je polna radnja izvršena pod uslovima definisanim u članovima 204, 205 ili 207 ovog zakonika, predviđena je kazna zatvora u trajanju od jedne do pet godina. Međutim, ako je djelo izvršeno pod otežavajućim okolnostima, kao što su uslovi iz članova 206 ili člana 207 stav 3, kazna se značajno povećava i može iznositi od pet do petnaest godina.

U situacijama gdje su posljedice djela dovele do teške tjelesne povrede žrtve, kazna za osnovni oblik djela kreće se od dvije do deset godina, dok za otežavajuće okolnosti minimalna kazna iznosi deset godina zatvora. Trenutno je postupak u vezi s ovim slučajem još u toku.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Za krivično djelo „Vanbračna zajednica sa maloljetnikom“, kazna izrečena u Osnovnom sudu Bar ostaje na donjoj granici propisanog raspona, dok član 216 Krivičnog zakonika nudi mogućnost strožih kazni u slučajevima otežavajućih okolnosti (npr. prijetnja ili korišćenje sile). Blaga kaznena politika ne osigurava proporcionalnost u odnosu na težinu djela, što može ostaviti utisak nekažnjivosti i podriti povjerenje u pravosudni sistem.

Prema međunarodnim standardima zaštite djece, poput Lanzarote konvencije, države su obavezne da obezbijede strože kazne za krivična djela koja uključuju seksualno nasilje nad djecom. Istanbulskom konvencijom, koju je Crna Gora ratifikovala, zahtijeva se dosljedna primjena zakonodavstva kako bi se osigurala pravda za žrtve i spriječilo ponavljanje sličnih djela. Blage kazne izrečene u predmetima iz Bara nisu u skladu sa zahtjevima ovih konvencija, koje insistiraju na proporcionalnosti kazni u skladu sa težinom počinjenih djela.

U oba predmeta iz Bara vidljiv je trend blage kaznene politike, koja odstupa od zakonskog okvira predviđenog Krivičnim zakonikom Crne Gore. Ovakva praksa može obeshrabriti žrtve da prijavlju-

ju krivična djela i stvara percepciju slabog odgovora pravosudnog sistema na rodno zasnovano i seksualno nasilje. S obzirom na obaveze Crne Gore prema međunarodnim standardima, neophodno je uspostaviti konzistentniju praksu izricanja kazni koje su u skladu s ciljem odvraćanja i zaštite žrtava.

BERANE

Osnovno državno tužilaštvo Berane

Tokom 2023. godine, Osnovno državno tužilaštvo postupalo je u ukupno četiri predmeta koja su obuhvatala ozbiljna krivična djela u vezi sa seksualnim nasiljem i zaštitom djece i maloljetnih osoba:

U jednom predmetu, vezanom za krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 Krivičnog zakonika Crne Gore, nakon sprovedenog izviđaja podnesen je optužni predlog protiv jedne osobe. Ovim je obezbijedeno da se navedeni slučaj procesuiria pred nadležnim sudom, uz praćenje svih zakonskih normi.

U dva predmeta, vezana za krivično djelo iskorišćavanje djece za pornografiju iz člana 211 Krivičnog zakonika Crne Gore, podignute su optužnice protiv obje osumnjičene osobe. Ovi slučajevi ukazuju na ozbiljnost problema seksualnog iskorišćavanja djece, ali i na efikasnost tužilaštva u podizanju optužnica u okviru ove osjetljive oblasti.

Jedan predmet odnosio se na krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnom osobom iz člana 216 Krivičnog zakonika Crne Gore. Nakon sprovedenih izviđajnih radnji, tužilaštvo je donijelo rješenje o odbacivanju krivične prijave, vjerovatno zbog nedostatka dokaza ili neispunjenosti elemenata krivičnog djela.

Tokom 2024. godine, do dana podnošenja predmetnog zahtjeva, formirana su dva predmeta u vezi sa seksualnim nasiljem i zaštitom djece i maloljetnih osoba:

U prvom predmetu, koji se odnosi na krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnom osobom iz člana 216 Krivičnog zakonika Crne Gore, nakon sprovedenih izviđajnih radnji donijeto je rješenje o odbacivanju krivične prijave. Ovaj slučaj, kao i prethodni iz 2023. godine, ukazuje na potrebu za dodatnim istraživanjem i dokaznim radnjama u sličnim prijavama kako bi se obezbijedila pravda.

U drugom predmetu, vezanom za krivično djelo iskorišćavanje djece za pornografiju iz člana 211 Krivičnog zakonika Crne Gore, istraga je obustavljena. Razlozi za obustavljanje istrage, iako nisu navedeni, obično uključuju nedostatak dokaza ili pravne prepreke za dalji krivični postupak.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Beranama tokom 2023. i 2024. godine pokazalo je posvećenost procesuiranju krivičnih djela koja uključuju seksualno nasilje nad djecom i maloljetnim osobama, uprkos izazovima u istraživanju i dokazivanju takvih slučajeva. Efikasnost tužilaštva ogleda se u podizanju optužnica u slučajevima nedozvoljenih polnih radnji i iskorišćavanja djece za pornografiju, što ukazuje na spremnost da se preduzmu odlučni koraci u osjetljivim i kompleksnim predmetima. Međutim, određeni predmeti, poput onih vezanih za vanbračnu zajednicu sa maloljetnicima, završeni su odbačajem prijava, što naglašava potrebu za jačanjem dokaznih postupaka i dodatnom saradnjom sa nadležnim institucijama. Iako su pojedine istrage obustavljene, rad tužilaštva ukazuje na kontinuiranu težnju da se svaki prijavljeni slučaj pažljivo razmotri i procesuiru u skladu sa zakonom. Ovi rezultati ukazuju na značajan doprinos tužilaštva u zaštiti prava maloljetnih osoba, uz naglasak na potrebu daljeg unapređenja istražnih kapaciteta i institucionalne koordinacije.

Osnovni sud Berane

Prema dostavljenim podacima Osnovnog suda Berane, u periodu od 1. januara 2023. do 30. oktobra 2024. godine procesuiran je jedan krivični predmet vezan za seksualno nasilje. Predmet se odnosi na krivično djelo „Vanbračna zajednica sa maloljetnikom“, definisano članom 216, stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. U ovom slučaju, okrivljenom je izrečena uslovna osuda, što znači da se kazna neće izvršiti ukoliko okrivljeni ne poćini novo krivično djelo u periodu koji je sud odredio. Presuda je pravosnažno okončana.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Prema članu 216, stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, za krivično djelo „Vanbračna zajednica sa maloljetnikom“ predviđena je kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca do tri godine. Izrečena uslovna osuda ukazuje na to da sud nije primijenio stvarni zatvor, već je odlučio da okrivljenom pruži priliku da izbjegne izvršenje kazne pod uslovom da ne počini novo djelo u određenom periodu. Ovakva praksa značajno odstupa od zakonskog minimuma, jer zakon predviđa zatvorsku kaznu kao primarnu sankciju. Iako sud ima diskreciono pravo da primijeni uslovnu osudu, ovakva odluka može izazvati zabrinutost u pogledu adekvatnosti kaznene politike, naročito kada se radi o zaštititi maloljetnih osoba.

Lanzarote konvencija, koja se fokusira na zaštitu djece od seksualnog nasilja i eksploatacije, naglašava potrebu za odvratajućim kaznama koje odražavaju ozbiljnost krivičnih djela. U ovom slučaju, blaga kazna u vidu uslovne osude ne šalje jasnu poruku o ozbiljnosti zaštite maloljetnih žrtava, što može narušiti povjerenje u pravosudni sistem i obeshrabriti žrtve i njihove porodice da prijavljuju slična djela.

Istanbulska konvencija dodatno naglašava obavezu država članica da osiguraju efikasne i stroge kaznene politike koje doprinose sprečavanju i sankcionisanju nasilja, naročito kada su žrtve ranjive kategorije poput djece. U ovom slučaju, odluka suda nije u skladu sa očekivanjima međunarodnih standarda, koji zahtijevaju ozbiljan pravosudni odgovor na ovakva djela.

Izrečena uslovna osuda u ovom predmetu odražava blagu kaznenu politiku, koja može imati negativan uticaj na povjerenje u pravosudni sistem i na percepciju pravde za žrtve. Iako je sud djelovao u okviru zakona, kaznena politika koja izostavlja stvarni zatvor ne osigurava dovoljnu zaštitu žrtava niti doprinosi odvratajućem efektu. Pravosnažno okončanje ovog predmeta ukazuje na efikasnost suda u pogledu proceduralnog vođenja slučaja, ali istovremeno naglašava blagu kaznenu politiku.

BIJELO POLJE

Osnovno državno tužilaštvo u Bijelom Polju

U periodu od 1.januaru 2023. godine do danas, Osnovno državno tužilaštvo u Bijelom Polju postupalo je u nekoliko predmeta koji se odnose na rodno i seksualno nasilje. Ovi predmeti obuhvataju širok spektar krivičnih djela, pri čemu tužilaštvo demonstrira posvećenost efikasnom procesuiranju počilaca u skladu sa zakonom.

U jednom predmetu, tužilaštvo je podnijelo optužnicu protiv jednog lica za krivično djelo obluba nad nemoćnim licem iz člana 205 Krivičnog zakonika Crne Gore. Suđenje u ovom slučaju je u toku, što ukazuje na posvećenost tužilaštva u postupcima koji uključuju posebno ranjive kategorije žrtava.

Drugi predmet odnosi se na krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 Krivičnog zakonika Crne Gore, gdje je protiv jednog lica podniet optužni predlog. I u ovom slučaju, postupak je u fazi suđenja, što odražava dosljednost tužilaštva u sprovođenju zakonskih mjera.

Tužilaštvo je takođe postupalo u tri predmeta vezana za krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 Krivičnog zakonika Crne Gore. U dva od ovih predmeta krivične prijave su odbačene nakon sprovedenog izviđaja, dok je u trećem predmetu podniet optužni predlog koji je rezultirao pravosnažnom sudskom odlukom.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Bijelom Polju pokazalo je posvećenost efikasnom procesuiranju prijavljenih slučajeva rodno i seksualnog nasilja. Podaci o podignutim optužnicama i sprovedenim postupcima potvrđuju predanost u obezbjeđivanju pravne zaštite žrtava i dosljednoj primjeni zakonskih odredbi. Poseban značaj ima rad na

osjetljivim predmetima koji uključuju maloljetne osobe, što ukazuje na spremnost tužilaštva da se suoči s kompleksnim izazovima u zaštiti najranjivijih kategorija društva.

Osnovni sud Bijelo Polje

Prema zvaničnim podacima Osnovnog suda Bijelo Polje, tokom izvještajnog perioda procesuirana su dva predmeta povezana sa krivičnim djelima rodnog i seksualnog nasilja. Prvi slučaj odnosi se na krivično djelo „Vanbračna zajednica sa maloljetnikom“, koje je definisano članom 216, stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. U ovom slučaju, okrivljeni, P.A. iz Bijelog Polja, osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od 30 dana, koja je zamijenjena uslovnom kaznom na period od dvije godine. Uslovna kazna podrazumijeva da se zatvorska kazna neće izvršiti ukoliko okrivljeni ne počini novo krivično djelo u navedenom periodu. Predmet je uključivao maloljetnu osobu kao žrtvu, dok je presuda donesena 17. oktobra 2023. godine. Odluka je pravosnažna i dostupna javnosti na zvaničnoj platformi sudova Crne Gore.

Drugi predmet koji je razmatran odnosi se na krivično djelo „Nedozvoljene polne radnje“, regulisano članom 208, stav 1, u vezi sa članom 204, stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. U ovom slučaju, okrivljeni P.A. je oslobođen optužbi presudom od 31. maja 2024. godine. Iako je presuda trenutno nepravosnažna, predmet je proslijeđen Višem sudu na razmatranje po žalbi. Žrtva je bila maloljetna osoba u vrijeme navodnog počinjenja djela, dok je u trenutku donošenja presude postala punoljetna.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Prema članu 216 Krivičnog zakonika Crne Gore, kazne za krivično djelo „Vanbračna zajednica sa maloljetnikom“ zavise od okolnosti pod kojima je djelo izvršeno, pa u osnovnom obliku, punoljetno lice koje živi u vanbračnoj zajednici sa maloljetnikom kazniće se zat-

vorom u trajanju od tri mjeseca do tri godine. U situacijama kada je omogućavanje vanbračne zajednice izvršeno silom, prijetnjom ili iz koristoljublja, kazna se povećava i iznosi od šest mjeseci do pet godina zatvora.

U ovom predmetu izrečena kazna od 30 dana značajno odstupa od zakonskog minimuma, što ukazuje na blago tumačenje zakonskih odredbi od strane suda.

Izrečena kazna od 30 dana uslovno nije u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Lanzarote konvencije, kojom se zahtijevaju stroge i odvraćajuće kazne za seksualno nasilje nad djecom. Ova konvencija insistira na tome da kazne odražavaju ozbiljnost djela i budu dovoljno odvraćajuće kako bi zaštitile djecu od daljih zloupotreba. Istanbulskom konvencijom, koju je Crna Gora takođe ratifikovala, naglašava se potreba za proporcionalnošću kazni koje odražavaju težinu krivičnog djela. U ovom slučaju, izricanje uslovne kazne znatno ispod zakonskog minimuma može poslati pogrešnu poruku o ozbiljnosti pravosudnog odgovora na seksualna djela koja uključuju maloljetne žrtve.

Prema članu 208 Krivičnog zakonika Crne Gore, kazne za krivično djelo „Nedozvoljene polne radnje“ zavise od težine okolnosti pod kojima je djelo izvršeno i posljedica koje su uslijedile. Ako je polna radnja izvršena pod otežavajućim okolnostima definisanim u članovima 206 ili članu 207 stav 3, predviđena kazna zatvora je od pet do petnaest godina. U osnovnom obliku ovog djela, kada se polna radnja izvrši u skladu s uslovima iz članova 204, 205 ili 207, zakon propisuje kaznu zatvora u trajanju od jedne do pet godina. Dodatno, ako djelo rezultira teškom tjelesnom povredom žrtve, kazna za osnovni oblik kreće se od dvije do deset godina. U otežavajućim okolnostima koje uključuju svirepo ili ponižavajuće postupanje, minimalna kazna iznosi deset godina zatvora. Ovako definisan zakonski okvir omogućava sudovima da kaznu prilagode težini djela, ali zahtijeva dosljednu primjenu kako bi se osigurala pravda za žrtve i odvraćajući efekat.

Iako je okrivljeni oslobođen optužbi u prvostepenom postupku, konačan ishod zavisi od odluke Višeg suda, što naglašava važnost pažljive analize dokaza i zaštite žrtava u sudskim procesima.

Podaci iz Osnovnog suda Bijelo Polje ukazuju na trend blagog kažnjavanja u slučajevu pomenute maloljetne žrtve. Takođe, oslobađajuće presude ističu potrebu za dodatnim jačanjem kapaciteta pravosudnih organa u slučajevima rodnog i seksualnog nasilja.

CETINJE

Osnovno državno tužilaštvo Cetinje

Kod Osnovnog državnog tužilaštva u Cetinju, za traženi vremenski period dostavljeni su sljedeći podaci.

Zbog krivičnog djela nedozvoljene polne radnje iz čl. 208 st. 1, u vezi čl.204 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, formirana su tri krivična predmeta u 2024. godini, od kojih je za dva krivična predmeta izviđaj u toku, dok je jedan krivični predmet formiran na osnovu delegiranog optuženja od drugod tužilaštva, u kojem predmetu je okrivljeni pravosnažnom presudom oglašen krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri mjeseca, koju će izdržati u prostorijama u kojima stanuje.

Od tri predmeta za ovo krivično djelo u jednom predmetu okrivljeni je u vrijeme izvršenja krivičnog djela imao 29 godina starosti, dok su u navedenim predmetima oštećene maloljetna lica, ženskog pola, starosti od 15, 16 i 17 godina.

Zbog krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 Krivičnog zakonika Crne Gore, formiran je jedan krivični predmet protiv dva lica, i to protiv jednog lica zbog krivičnog djela iz čl. 216 st.1 Krivičnog zakonika Crne Gore, a protiv drugog lica ženskog pola, starosti 22 godine, zbog krivičnog djela iz čl. 216 st. 2 Krivičnog zakonika Crne Gore, na štetu maloljetnog lica ženskog pola, uzrasta 17 godina. Predmet je riješen podnošenjem optužnog predloga zbog navedenog krivičnog djela, protiv oba okrivljena lica, koji su pravosnažnom presudom oglašeni krivim i osuđeni i to: prvookrivljeni na kaznu rad u javnom interesu u trajanju 180 časova, dok je drugookrivljenoj izrečena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, uslovno na tri godine.

Zbog krivičnog djela mamljenje djeteta mlađeg od 14 godina u cilju vršenja krivičnih djela protiv polne slobode iz čl.211b, u vezi sa čl.20 Krivičnog zakonika Crne Gore, na štetu maloljetne djevojčice uz-

rasta 10 godina, formiran je jedan krivični predmet, koji je riješen odbacivanjem krivične prijave, jer u radnjama osumnjičenog nema bitnih elemenata tog, kao ni bilo kojeg drugog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti, već su se u radnjama istog stekla sva bitna obilježja prekršaja iz čl.7 st.2 Zakona o javnom redu i miru, te je protiv okrivljenog pokrenut prekršajni postupak pred nadležnim sudom za prekršaje, koji postupak je u toku, zbog krivičnog djela nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici iz čl.220 Krivičnog zakonika Crne Gore, formirano je 28 predmeta i to: u "Kt" evidenciji (protiv poznatih punoljetnih lica), od kojih je jedan krivični predmet formiran prema jednom maloljetnom licu (uzrasta 17 godina), od kojih su tužilačkom odlukom riješena 24 predmeta.

U navedenim predmetima, 5 lica koja imaju svojstvo oštećenog, a 2 lica koja imaju svojstvo okrivljenog, su starosti do 30 godina.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Cetinju pokazalo je visok nivo angažovanosti u procesuiranju krivičnih djela seksualnog nasilja i nasilja u porodici, posebno onih sa maloljetnim žrtvama. Međutim, činjenica da su određeni predmeti riješeni kroz delegaciju iz drugih tužilaštava ili prekršajne postupke ukazuje na izazove u identifikaciji i klasifikaciji krivičnih djela u skladu sa zakonskim i međunarodnim standardima. Rad tužilaštva djelimično odražava obaveze iz Lanzarotske konvencije, koja zahtijeva efikasno gonjenje počinitelaca seksualnih krivičnih djela nad djecom, ali postoji prostor za unapređenje u pogledu brzine i dosljednosti u postupanju.

Potrebno je dodatno osigurati da svi predmeti budu tretirani u skladu sa zahtjevima Istanbulske konvencije, posebno u pogledu zaštite žrtava i osiguravanja njihovih prava kroz pravovremene i transparentne postupke.

Osnovni sud Cetinje

Osnovni sud Cetinje u navedenom periodu dostavio je informaciju da su pravosnažno okončana dva predmeta.

Prvi predmet, K.br. 89/23, odnosio se na krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1, u vezi sa članom 204 stav 1 KZCG. Oštećena osoba bila je uzrasta 15 godina, dok je osuđeni bio mlađi od 30 godina. Prvostepenom odlukom ovog suda od 30.01.2024. godine, okrivljenom je izrečena uslovna osuda, kojom mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, uz uslov da kazna neće biti izvršena ako u roku od jedne godine ne učini novo krivično djelo. Međutim, žalbenim postupkom i odlukom Višeg suda u Podgorici (Kž.br. 189/24 od 12.02.2024), presuda je preinačena, te je okrivljenom konačno izrečena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, koja će se izvršavati u prostorijama za stanovanje.

Drugi predmet, K.br. 121/24, odnosio se na krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 stav 1 i 2 KZCG. Oštećena osoba bila je uzrasta 17 godina. Prvookrivljenom je izrečena kazna rada u javnom interesu u trajanju od 180 časova, koja će se izvršiti u periodu od četiri mjeseca. Drugookrivljenoj je izrečena uslovna osuda, kojom joj je utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, uz uslov da se kazna neće izvršiti ako u roku od jedne godine ne učini novo krivično djelo.

Pored pravosnažno okončanih predmeta, Sud je dao infomraciju i o trenutno aktivna dva predmeta:

Prvi predmet, K.br. 9/21, odnosi se na krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1 KZCG, a oštećena je maloljetna osoba.

Drugi predmet, K.br. 58/22, vezan je za krivično djelo obljuba sa djetetom mlađim od 14 godina iz člana 206 stav 1 KZCG. U ovom predmetu oštećena je takođe maloljetna osoba.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Podaci Osnovnog suda u Cetinju ukazuju na primjenu domaćih zakonskih odredbi u slučajevima seksualnih krivičnih djela nad maloljetnim žrtvama, ali otkrivaju značajne nedostatke u pogledu efikasnosti i usklađenosti sa međunarodnim standardima.

Iako Krivični zakonik Crne Gore jasno definiše djela poput nedozvoljenih polnih radnji (čl. 208), obljube sa djetetom mlađim od 14 godina (čl. 206) i vanbračne zajednice sa maloljetnikom (čl. 216), izrečene sankcije – posebno uslovne osude i kazne rada u javnom interesu – dovode u pitanje njihov odvraćajući efekat. Blagost kazni, naročito u slučajevima koji uključuju maloljetne žrtve, šalje poruku nedovoljne ozbiljnosti prema počiniocima i ugrožava povjerenje u pravosudni sistem.

Istanbulska konvencija zahtijeva strožiju kaznenu politiku i bolju zaštitu žrtava, dok Lanzarotska konvencija naglašava obavezu efikasnog gonjenja počilaca i izricanja adekvatnih kazni za seksualna krivična djela nad djecom. Međutim, izricanje uslovnih kazni u ovakvim predmetima ukazuje na nesrazmjeru između težine krivičnih djela i izrečenih sankcija.

Ovi podaci ističu potrebu za hitnim unapređenjem kaznene politike kako bi se osigurala strožija primjena zakona i bolje usklađivanje sa međunarodnim standardima. Strože kazne i efikasnija zaštita žrtava ključni su za jačanje povjerenja u institucije i sprečavanje ponovljenih krivičnih djela.

HERCEG NOVI

Osnovno državno tužilaštvo Herceg Novi

Osnovno državno tužilaštvo Herceg Novi izvijestilo je da u 2023. godini nije bilo prijavljenih slučajeva seksualnog nasilja nad djecom i mladima uzrasta od 15 do 30 godina, pa samim tim nije bilo ni formiranih predmeta u vezi s tim.

U 2024. godini, do 30. oktobar 2024. formirana su dva predmeta.

Jedan predmet je formiran protiv jednog lica za krivično djelo posredovanje u vršenju prostitucije iz člana 210 Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovo djelo je izvršeno na štetu punoljetne osobe ženskog pola, a predmet se nalazi u fazi izviđaja.

Drugi predmet formiran je protiv dva lica: 1) za Krivično djelo nezvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1 u vezi sa članom 204 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore i 2) za Krivično djelo seksualno uznemiravanje iz člana 211c stav 2 Krivičnog zakonika Crne Gore. Protiv ova dva lica podniet je optužni predlog i predmet se nalazi u fazi suđenja kod Osnovnog suda u Herceg Novom, a djelo je izvršeno na štetu maloljetnog lica muškog pola.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo Herceg Novi pokazalo je posvećenost u procesuiranju prijavljenih predmeta u 2024. godini, uključujući osjetljive slučajeve seksualnog nasilja i posredovanja u prostituciji. Efikasnost u podnošenju optužnih predloga i saradnja sa sudovima ukazuju na profesionalan pristup u zaštiti žrtava i sprovođenju zakonskih odredbi. Iako je broj predmeta mali, postupanje tužilaštva u skladu sa zakonom zaslužuje pohvalu kao važan korak ka jačanju odgovora pravosudnog sistema na ovakva djela.

Osnovni Sud Herceg Novi

Osnovni sud Herceg Novi do momenta pripreme ovog izvještaja nije dostavio tražene podatke.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Nedostavljanje traženih podataka od strane Osnovnog suda Herceg Novi otežava analizu njihovog rada u vezi sa procesuiranjem slučajeva seksualnog nasilja. Ovo može biti rezultat administrativnih izazova, poput nedostatka resursa, neadekvatnog vođenja evidencija ili poteškoća u obradi zahtjeva u predviđenim rokovima. Ova situacija ukazuje na potrebu za većom transparentnošću i odgovornošću u pružanju informacija koje su ključne za procjenu usklađenosti njihovog rada sa zakonskim i međunarodnim standardima.

KOLAŠIN

Osnovno državno tužilaštvo u Kolašinu

Tokom traženog perioda, od 2023. godine do dana podnošenja zahtjeva, u Osnovnom državnom tužilaštvu u Kolašinu formiran je jedan predmet koji se odnosi na krivično djelo seksualno uznemiravanje iz člana 211c stav 2 Krivičnog zakonika Crne Gore. Predmet je pokrenut protiv jednog lica, protiv kojeg je podnijet optužni predlog nadležnom sudu.

Tužilaštvo je takođe navelo da se ne vodi posebna evidencija o polu i godinama starosti okrivljenih i oštećenih, što otežava detaljniju analizu podataka u kontekstu statističkog praćenja rodni i starosnih karakteristika slučajeva.

Analiza rada

Podaci Osnovnog državnog tužilaštva u Kolašinu pokazuju ograničen obim postupanja u vezi sa krivičnim djelima koja uključuju djecu i mlade tokom traženog perioda. Formiranje samo jednog predmeta može se tumačiti na više načina – kao indikator manjeg broja prijavljenih slučajeva ili moguće neadekvatne identifikacije i prijavljivanja ovih krivičnih djela u lokalnoj zajednici. Nedostatak prijavljenih slučajeva može ukazivati na specifičnosti lokalnog konteksta, uključujući eventualno nisku stopu ovih krivičnih djela, ali i na postojanje faktora poput stigmatizacije žrtava ili nedovoljnog povjerenja u institucije, koji otežavaju prijavljivanje.

Analiza dostupnih informacija iz drugih izvora ukazuje na prisustvo slučajeva nasilja u porodici u Kolašinu tokom 2023. i 2024. godine. Prema izvještajima, u februaru 2024. godine registrovana su dva krivična djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici u Kolašinu, uz podnošenje odgovarajućih krivičnih prijava. Takođe, u aprilu 2024. godine zabilježena su tri krivična djela nasilja u porodici na području Kolašina, što ukazuje na kontinuirano prisustvo ovakvih incidenata. Ovi podaci iz drugih izvora sugerišu da, uprkos eviden-

tiranju slučajeva nasilja u porodici od strane policije i drugih institucija, tužilaštvo u Kolašinu možda nije procesuiralo sve prijave ili one nisu dostigle fazu krivičnog postupka. Ovo ukazuje na potrebu za bolju koordinaciju i razmjenu podataka između institucija kako bi se obezbijedilo efikasnije praćenje i procesuiranje slučajeva nasilja u porodici.

Osnovni Sud Kolašin

Osnovni sud Kolašin do momenta pripreme ovog izvještaja nije dostavio tražene podatke.

Odsustvo dostavljenih podataka može ukazivati na administrativne propuste ili nedovoljnu koordinaciju između institucija uključenih u procesuiranje ovakvih slučajeva.

KOTOR

Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru

Tokom 2023. godine, Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru postupalo je u više predmeta koji su uključivali krivična djela počinjena na štetu djece i mladih uzrasta od 15 do 30 godina. Među njima, formiran je jedan predmet zbog krivičnog djela nedozvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovaj predmet se nalazi u fazi izviđaja, pri čemu je oštećena maloljetna osoba ženskog pola.

Takođe, dva predmeta su formirana zbog krivičnog djela iskorišćavanje djece za pornografiju iz člana 211 Krivičnog zakonika Crne Gore. Jedan od tih predmeta je još uvijek u fazi izviđaja, dok je u drugom podignuta optužnica i donijeta prvostepena osuđujuća presuda.

U vezi s krivičnim djelom vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 Krivičnog zakonika Crne Gore, formirano je pet predmeta. U tri predmeta podnijeti su optužni predlozi, što je rezultiralo sa dvije osuđujuće presude, dok je jedan postupak obustavljen nakon zaključenja braka sa oštećenom. Pored ovoga, jedan predmet je odbačen, dok se jedan još uvijek nalazi u fazi izviđaja. Sve oštećene osobe u ovim predmetima su maloljetne i ženskog pola.

Tokom 2024. godine, do dana podnošenja predmetnog izvještaja, Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru postupalo je u sljedećim predmetima:

Jedan predmet je formiran zbog krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovaj predmet je dostavljen Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru na dalje postupanje od strane Osnovnog državnog tužilaštva u Herceg Novom, a u njemu je maloljetna oštećena osoba ženskog pola.

Dodatno, jedno krivično djelo je formirano zbog zloupotrebe tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem iz člana 175a Krivičnog zakonika Crne Gore. Ovaj predmet se trenutno nalazi u fazi izviđaja. Oštećene osobe u ovom predmetu su jedno maloljetno lice ženskog pola i jedno punoljetno lice muškog pola.

Napominje se da broj podnijetih prijava odgovara broju formiranih predmeta, s izuzetkom slučaja iz 2024. godine kada je Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru dostavljena optužnica od strane drugog tužilaštva na dalje postupanje.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru pokazalo je proaktivnost u primjeni najnovijih zakonskih odredbi, posebno u vezi sa članom 175a Krivičnog zakonika Crne Gore, koji se odnosi na zloupotrebu tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem. Ovaj član je usvojen 11. decembra 2023. godine, što ukazuje na ažurnost tužilaštva u praćenju i primjeni novih zakonskih rješenja. Formiranjem predmeta na osnovu ovog člana, tužilaštvo demonstrira posvećenost zaštiti prava građana i građanki, posebno u kontekstu digitalnih sadržaja i privatnosti. Oštećene osobe u ovom predmetu su jedno maloljetno lice ženskog pola i jedno punoljetno lice muškog pola, što ukazuje na ozbiljnost pristupa tužilaštva u zaštiti svih kategorija stanovništva. Ovakav pristup doprinosi jačanju povjerenja javnosti u pravosudni sistem i potvrđuje spremnost institucija da se efikasno suoče sa novim oblicima krivičnih djela u digitalnom dobu.

Osnovni sud u Kotoru

Tokom 2023. godine, Osnovni sud u Kotoru donio je pravosnažnu presudu u predmetu koji se odnosio na krivično djelo nedozvoljene polne radnje (član 208 stav 1 u vezi člana 204 stav 2 Krivičnog zakonika Crne Gore). Optuženom licu muškog pola izrečena je kazna

zatvora u trajanju od jedne godine i četiri mjeseca. Žrtva u ovom predmetu bila je osoba ženskog pola. Presuda je postala pravosnažna 20. marta 2024. godine, čime je okončan ovaj predmet.

U 2024. godini, Osnovni sud u Kotoru postupao je u dva predmeta koja su uključivala krivična djela iz oblasti seksualnog iskorišćavanja djece. U prvom predmetu, optuženom licu muškog pola izrečena je kazna zatvora u trajanju od pet godina zbog krivičnog djela iskorišćavanje djece za pornografiju (član 211 stav 3 u vezi stava 2 Krivičnog zakonika Crne Gore). Ova presuda još uvijek nije pravosnažna.

Drugi predmet odnosio se na krivično djelo dječja pornografija (član 211 stav 3 u vezi stava 2 Krivičnog zakonika Crne Gore). Optuženom licu muškog pola izrečena je kazna zatvora u trajanju od jedne godine. Kao i u prethodnom slučaju, presuda još nije postala pravosnažna.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Predmeti Osnovnog suda u Kotoru procesuirani su u skladu sa Krivičnim zakonikom Crne Gore, pri čemu su kazne za nedozvoljene polne radnje i iskorišćavanje djece za pornografiju primjer adekvatne primjene zakona. Međutim, u poređenju sa međunarodnim standardima, kao što su Istanbulska i Lanzarot konvencija, vidljiva je potreba za ubrzanjem postupaka i dosljednim izricanjem strožih kazni za teža djela koja uključuju djecu kao žrtve.

Istanbulska konvencija postavlja visok standard u zaštiti žrtava seksualnog nasilja, dok Lanzarot konvencija zahtijeva stroge kazne i efikasne postupke za seksualno iskorišćavanje djece. Dok je kazna od pet godina za iskorišćavanje djece za pornografiju u skladu sa ovim standardima, kazna od jedne godine za dječju pornografiju djeluje blago s obzirom na težinu ovog djela prema međunarodnim normama.

NIKŠIĆ

Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću

U periodu od 01.januara 2023. godine pa, do 31.oktobra 2024. godine u Osnovnom državnom tužilaštvu Nikšić formirana su četiri predmeta i to: dva predmeta za krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1, Krivičnog zakonika Crne Gore; jedan predmet za krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208, stav 2 Krivičnog zakonika Crne Gore i jedan predmet za krivično djelo vanbračne zajednice sa maloljetnikom iz člana 216 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

U dva predmeta zbog krivičnog djela nedozvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore postupci su u toku pred Osnovnim sudu u Nikšiću.

Jedan predmet zbog krivičnog djela nedozvoljene pravne radnje iz člana 208 stav 2 Krivičnog zakonika Crne Gore dostavljen je Višem državnom tužilaštvu Podgorica na nadležno postupanje, dok je u predmetu za krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 stav 1, Krivičnog zakonika Crne Gore donešeno rešenje o odbačaju krivične prijave.

Sve četiri prijave su podnešene protiv lica muškog pola.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću pokazuje aktivnost u procesuiranju slučajeva seksualnog nasilja nad djecom i mladima, ali ograničen broj predmeta i odluka ukazuje na izazove u efikasnosti i dosljednosti postupanja. Iako je evidentno da tužilaštvo postupa po prijavama, donošenje rješenja o odbačaju u jednom predmetu i produženi postupci u ostalima ukazuju na potrebu za jačanjem kapaciteta, boljom koordinacijom sa sudovima i unapređenjem prikupljanja dokaza kako bi se osigurala brža i stroža reakcija na

ovakva djela. Rad tužilaštva bi mogao biti unaprijeđen dodatnim fokusom na proaktivno prepoznavanje i podršku žrtvama u skladu sa međunarodnim standardima.

Osnovni sud u Nikšiću

Osnovni sud u Nikšiću do momenta pripreme ovog izvještaja nije dostavio tražene podatke.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Neppravovremeno dostavljanje podataka od strane Osnovnog suda u Nikšiću može ukazivati na administrativne prepreke, manjak sistemske evidencije ili nedovoljnu transparentnost u radu pravosudnih organa. Takva situacija otežava sagledavanje stvarnog stanja i usklađenosti sa zakonskim i međunarodnim standardima, te dodatno naglašava potrebu za jačanjem odgovornosti i efikasnijom koordinacijom između institucija.

PODGORICA

Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici

Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici je na zahtjev dostavilo podatke samo za 2024. godinu. Prema podacima iz Godišnjeg izvještaja o radu, povećan je broj krivičnih djela protiv polne slobode za 180 %, obzirom da je u 2023. godini prijavljeno 14 lica, dok je u 2022. godini bilo prijavljeno pet lica. Naime, zbog krivičnog djela nedozvoljene polne radnje prijavljeno je devet lica (u 2022. godini tri lica), a zbog krivičnog djela dječija pornografija prijavljeno je pet lica (u 2022. godini jedno lice).

Zbog izvršenja krivičnog djela - zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica iz člana 219 Krivičnog zakonika Crne Gore prijavljena su četiri lica, pa je sa tri neriješene prijave iz ranijeg perioda ukupno u radu bilo sedam prijava. Državni tužioci su protiv tri lica odbacili krivičnu prijavu zbog nepostojanja osnovane sumnje da je izvršeno krivično djelo. Protiv jednog lica podnijet je optužni predlog, tako da je na kraju izvještajnog perioda ostalo neriješeno prijava protiv tri lica. Zbog izvršenja krivičnog djela - nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz člana 220 Krivičnog zakonika Crne Gore prijavljeno je 145 lica, pa je sa šest neriješenih prijava iz ranijeg perioda, bilo u radu prijava protiv 151 lica.

Važan podatak je da je u 2023. zbog krivičnog djela neovlašćeno iskorišćavanje autorskog djela ili predmeta srodnog prava prijavljeno dva lica.

Iz tužilaštva su naveli da je tokom 2024. godine postupalo je u više predmeta vezanih za rodno i seksualno nasilje, s posebnim fokusom na zaštitu djece i maloljetnih osoba. U okviru svojih nadležnosti, tužilaštvo je pokazalo spremnost da efikasno procesuiru osumnjičene, podnošenjem optužnih akata u većini slučajeva.

U četiri predmeta koja se odnose na krivično djelo iskorišćavanje djece za pornografiju iz člana 211 Krivičnog zakonika Crne Gore,

protiv četiri lica podnijeti su optužni akti nadležnom sudu. Ovaj podatak ukazuje na ozbiljan pristup tužilaštva prema suzbijanju seksualnog iskorišćavanja djece, koje predstavlja jedan od najtežih oblika kršenja dječjih prava.

Tužilaštvo je takođe postupalo u dva predmeta vezana za krivično djelo seksualno uznemiravanje iz člana 211c Krivičnog zakonika Crne Gore. Protiv oba lica su podnijeti optužni akti, što ukazuje na posvećenost u reagovanju na oblike nasilja koji značajno utiču na psihološku i emocionalnu dobrobit žrtava.

Pored toga, tužilaštvo je postupalo u jednom predmetu koji se odnosi na krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 Krivičnog zakonika Crne Gore. U ovom slučaju doneseno je rješenje o odbacivanju krivične prijave, vjerovatno zbog nedostatka dokaza ili neispunjenosti elemenata krivičnog djela.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici pokazalo je visok nivo angažovanosti u zaštiti žrtava rodnog i seksualnog nasilja tokom 2024. godine. Dosljedna primjena zakona i podnošenje optužnih akata u predmetima koji se odnose na iskorišćavanje djece za pornografiju i seksualno uznemiravanje ukazuju na ozbiljnost pristupa ovim osjetljivim pitanjima.

Važan podatak je da je u 2023. zbog krivičnog djela neovlašćeno iskorišćavanje autorskog djela ili predmeta srodnog prava prijavljeno dva lica.

Međutim, tužilaštvo je u odgovoru na zahtjev za slobodan pristup informacijama navelo da ne vodi posebne evidencije o polu i starosnoj dobi okrivljenih i oštećenih. Ovaj nedostatak predstavlja prepreku za precizniju analizu i razumijevanje dinamike ovih krivičnih djela, što otežava kreiranje ciljane politike zaštite. Unapređenje evidencijskih sistema kroz uvođenje standardizovanog prikupljanja podataka prema ključnim parametrima, poput pola i starosne dobi, omogućilo bi bolje sagledavanje karakteristika slučajeva rodnog i seksualnog nasilja. Time bi se dodatno osnažila uloga tužilaštva u efikasnom procesuiranju ovih krivičnih djela i unapređenju politika zaštite žrtava.

Osnovni sud u Podgorici

Izvršenom pretragom kroz elektronsku evidenciju Osnovnog suda u Podgorici (PRIS) utvrđeno je da su u izvještajnom periodu formirani sljedeći krivični predmeti koji se odnose na rodno i seksualno nasilje.

Predmet K.br.115/23 pokrenut je protiv jednog okrivljenog lica, turskog državljanina, a oštećena je osoba ženskog pola. Predmet se odnosi na krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 Krivičnog zakonika Crne Gore, u vezi sa krivičnim djelom silovanje iz člana 204 stav 1 istog zakonika. Okrivljeni je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od sedam mjeseci, a presuda je pravosnažna.

Predmet K.br.422/23 formiran je protiv jednog okrivljenog lica, pri čemu je oštećena takođe osoba ženskog pola. Predmet se odnosi na krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore, u vezi sa silovanjem iz člana 204 istog zakonika. Donijeta je osuđujuća presuda kojom je okrivljeni osuđen na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

Za krivično djelo obljuba nad nemoćnim licem iz člana 205 Krivičnog zakonika Crne Gore, u izvještajnom periodu nije bilo formiranih predmeta.

Za krivično djelo nedozvoljene polne radnje iz člana 208 Krivičnog zakonika Crne Gore, formirana su ukupno četiri krivična predmeta. Dva predmeta su riješena: K.br.115/23 i K.br.422/23, dok su dva predmeta i dalje u radu. Predmet K.br.91/24 formiran je protiv jednog okrivljenog lica, a oštećena je maloljetna ženska osoba. Predmet se odnosi na nedozvoljene polne radnje iz člana 208 stav 1 KZCG, u vezi sa krivičnim djelom obljuba sa djetetom mlađim od 14 godina iz člana 206 stav 1 KZCG. Predmet K.br.457/24 formiran je protiv jednog okrivljenog lica, a oštećeno lice je maloljetna muška osoba. Ovaj predmet se takođe odnosi na ista krivična djela.

Za krivična djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216, rodoskrvnjenje iz člana 223, podvođenje i omogućavanje vršenja

polnog odnosa iz člana 209, posredovanje u vršenju prostitucije iz člana 210, kao i navođenje djeteta da prisustvuje vršenju krivičnih djela protiv polne slobode iz člana 211a Krivičnog zakonika Crne Gore, u izvještajnom periodu nije bilo formiranih predmeta.

Za krivično djelo iskorišćavanje djece za pornografiju iz člana 211 Krivičnog zakonika Crne Gore, formirano je ukupno 11 predmeta. Od ovog broja, četiri predmeta su riješena, dok je sedam predmeta u radu. Predmet K.br.140/23 odnosi se na jedno okrivljeno lice, koje je osuđeno na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i dva mjeseca (uključujući kaznu od jedne godine za krivično djelo dječja pornografija iz člana 211 stav 3 u vezi sa stavom 2 KZCG). Izrečena je i mjera bezbjednosti - oduzimanje predmeta. Presuda nije pravosnažna. Predmet K.br.605/23 odnosi se na drugo okrivljeno lice, kojem je izrečena kazna zatvora od tri godine, uz mjere bezbjednosti oduzimanja predmeta i protjerivanje iz zemlje. Presuda nije pravosnažna.

Predmet K.br.80/24 uključuje kaznu zatvora u trajanju od tri godine i mjeru bezbjednosti oduzimanje predmeta. Međutim, presuda je ukinuta rješenjem Višeg suda u Podgorici i predmet je vraćen na ponovno suđenje. Predmet K.br.600/24 rezultirao je pravosnažnom presudom protiv jednog okrivljenog lica, kojem je izrečena kazna zatvora od dvije godine i šest mjeseci, uz mjeru bezbjednosti oduzimanja predmeta.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Prema podacima iz izvještajnog perioda, sud je postupao u značajnom broju predmeta, uključujući 11 predmeta vezanih za iskorišćavanje djece za pornografiju, četiri predmeta za nedozvoljene polne radnje, kao i predmete koji se odnose na krivična djela silovanja i dječje pornografije. U većini slučajeva, sud je donio pravosnažne ili nepravosnažne presude, čime je značajno doprinio zaštiti prava žrtava i osiguravanju primjene zakona.

Međutim, analiza rada suda pokazuje određene izazove u efikasnosti procesuiranja predmeta. Iako su presude u nekim predmeti-

ma pravosnažne, dio predmeta se vraća na ponovno suđenje, što ukazuje na potrebu za dodatnim jačanjem procesnih kapaciteta i boljim obezbjeđivanjem dokaza. Ovakvi slučajevi, poput predmeta K.br.80/24, naglašavaju važnost dosljednog praćenja sudskih postupaka kako bi se izbjeglo produženje procesa i obezbijedila pravda za žrtve u razumnom roku.

U poređenju sa zakonskim okvirom Crne Gore, rad suda u cjelini prati odredbe Krivičnog zakonika, uključujući čl. 208 (nedozvoljene polne radnje), čl. 211 (iskorišćavanje djece za pornografiju), te druge članke koji se odnose na zaštitu polne slobode i prava djece. Kazne koje sud izriče, poput zatvorskih kazni od dvije do tri godine za djela iskorišćavanja djece za pornografiju, pokazuju dosljednost u primjeni zakona, ali otvaraju i pitanje adekvatnosti kaznenih politika u kontekstu međunarodnih standarda.

U odnosu na međunarodne standarde, poput Lanzarot i Istanbulske konvencije, rad suda u Podgorici odražava usklađenost sa zahtjevima za procesuiranje seksualnog nasilja i zaštitu djece. Lanzarot konvencija, koja naglašava potrebu za efikasnim procesima, strožim kaznama i mjerama zaštite djece, pruža okvir za ocjenu rada suda. Izrečene kazne i mjere bezbjednosti, poput oduzimanja predmeta i protjerivanja stranih počinitelaca, u skladu su sa ovim standardima. Međutim, kazne za teža djela, poput dječje pornografije i silovanja, mogle bi biti strože kako bi se osigurao odvratajući efekat i veća zaštita prava žrtava.

Istanbulska konvencija, koja se fokusira na zaštitu žrtava rodno zasnovanog nasilja, zahtijeva i pravovremenost procesa. Predmeti koji ostaju u radu duži vremenski period ili se vraćaju na ponovno suđenje, kao što je slučaj s predmetima iz čl. 211, mogu biti u suprotnosti s ovim principima. Ubrzanje procesa i jačanje kapaciteta za obradu ovih osjetljivih predmeta bili bi ključni za dalju harmonizaciju sa međunarodnim standardima.

Od Osnovnog suda smo dobili odgovor da „Krivični zakonik Crne Gore ne poznaje osvetničku pornografiju kao krivično djelo“, te da navedena informacija nije mogla biti dostavljena, iako je zahtjev za slobodan pristup informacijama bio odobren. Ovo ukazuje na

moguće nerazumijevanje ili nepreciznost u vezi sa terminologijom, budući da je krajem 2023. godine izmjenama Krivičnog zakonika Crne Gore uvedeno posebno krivično djelo pod nazivom zloupotreba tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem (član 175a). Iako ovo djelo nema direktan naziv „osvetnička pornografija“, njegova definicija jasno pokriva radnje koje se često odnose na ovaj pojam. Član 175a sankcioniše različite radnje, uključujući dijeljenje, prijetnju dijeljenjem ili manipulaciju sadržaja sa seksualno eksplicitnim karakterom bez pristanka lica na koje se sadržaj odnosi. Kazne su definisane u rasponu od zatvora do dvije godine za osnovne oblike ovog djela, do osam godina ako je žrtva dijete, i do deset godina za službena lica koja zloupotrijebe svoju poziciju. Posebna težina pridaje se slučajevima kada su ovi sadržaji učinjeni dostupnim većem broju lica putem informaciono-komunikacionih tehnologija. Navedeni odgovor Osnovnog suda može se interpretirati kao nerazumijevanje ili zaista odsustvo slučajeva evidentiranih prema članu 175a u izvještajnom periodu. Međutim, preciznija upotreba zakonskih termina i njihovo usklađivanje sa širim javnim razumijevanjem ovih pojmova može doprinijeti boljem prepoznavanju i procesuiranju ovih djela. Uvođenje člana 175a predstavlja važan korak u normativnoj zaštiti od zloupotreba seksualno eksplicitnih sadržaja, ali ostaje prostor za dalju promociju i edukaciju o njegovoj primjeni.

PLAV

Osnovno državno tužilaštvo Plav

Osnovno državno tužilaštvo Plav do trenutka pripreme ovog izvještaja nije dostavilo tražene podatke.

Osnovni sud Plav

Porema podacima dobijenim od Osnovnog suda u Plavu, u traženom periodu, nije bilo evidentiranih predmeta koji se odnose na navedena krivična djela.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Odsustvo prijavljenih i procesuiranih predmeta može ukazivati na nizak nivo prijavljivanja ovakvih krivičnih djela, stigmatizaciju žrtava, nedostatak povjerenja u institucije ili potencijalne poteškoće u njihovom prepoznavanju u lokalnoj zajednici. Ovakvi podaci sugerišu potrebu za proaktivnijim pristupom pravosudnih i drugih nadležnih institucija, kao i unapređenjem prevencije i podizanja svijesti građanki i građana.

U poređenju sa zakonskim i međunarodnim standardima, poput Lanzarotske i Istanbulske konvencije, koji zahtijevaju aktivno gonjenje počinitelaca i sveobuhvatnu zaštitu žrtava, ovi rezultati ukazuju na potrebu za boljom koordinacijom institucija i osnaživanjem pravosudnog odgovora na ovakva krivična djela.

PLJEVLJA

Osnovno državno tužilaštvo Pljevlja

Osnovno državno tužilaštvo Pljevlja izvijestilo je da u periodu od 01.01.2023.godine do 30.10.2024. godine nije imalo formiranih predmeta povodom krivičnih djela navedenih u zahtjevu za slobodan pristup informacijama.

Analiza rada

Osnovno državno tužilaštvo u Pljevljima nije procesuiralo nijedan predmet u vezi sa seksualnim nasiljem nad djecom i mladima tokom perioda od 1. januara 2023. do 30. oktobra 2024. godine. Odsustvo prijava može ukazivati na nizak nivo prijavljivanja ovih krivičnih djela, što može biti posljedica stigmatizacije žrtava, nedostatka povjerenja u institucije ili društvenih faktora koji obeshrabruju prijavljivanje. Ova situacija naglašava potrebu za proaktivnijim pristupom tužilaštva, jačanjem preventivnih mjera i podizanjem svijesti građanki i građana o pravima žrtava i važnosti prijavljivanja.

Osnovni sud Pljevlja

Osnovni sud Pljevlja izvijestio je da pred Osnovnim sudom u Pljevljima u 2023. godini i do dana podnošenja zahtjeva u 2024. godini, nije bilo postupaka zbog krivičnih djela za koja je nadležan osnovni sud: obljuba nad nemoćnim licem iz čl. 205 KZ CG, obljuba zloupotrebom položaja iz čl. 207 KZ CG, nedozvoljene polne radnje iz čl. 208 KZ CG, podvođenje i omogućavanje vršenja polnog odnosa iz čl. 209 KZ CG, posredovanje u vršenju prostitucije iz čl.210, iskorišćavanje djece za pornografiju iz čl. 211 KZ CG, navođenje djeteta da prisustvuje vršenju krivičnih djela protiv polne slobode iz čl. 211a KZ CG, mamljenje djeteta mlađeg od četrnaest godina u cilju vršenja krivičnih djela protiv polne slobode iz čl. 211b KZ CG, seksualno

uznemiravanje iz čl. 211c KZ CG, vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 KZ CG, rodoskrvnjenje iz čl. 223 KZ CG, neovlašćeno objavljivanje i prikazivanje tuđeg spisa, portreta i snimka iz čl. 175 KZ CG, zloupotreba tuđeg snimka, fotografije, portreta, audio zapisa ili spisa sa seksualno eksplicitnim sadržajem iz čl. 175a KZ CG, te nije donijeta nijedna odluka.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Podaci Osnovnog suda u Pljevljima pokazuju da u 2023. i 2024. godini nije bilo evidentiranih postupaka ni donesenih odluka u vezi sa krivičnim djelima iz oblasti seksualnog nasilja, poput obljube, nedozvoljenih polnih radnji, seksualnog uznemiravanja ili iskorišćavanja djece za pornografiju. Odsustvo ovakvih predmeta može ukazivati na nizak nivo prijavljivanja, stigmatizaciju žrtava ili nedovoljnu prepoznatljivost ovih slučajeva u lokalnoj zajednici.

U poređenju sa zakonskim okvirom, poput odredbi Krivičnog zakonika Crne Gore, kao i međunarodnim standardima koje definišu Lanzarotska i Istanbulska konvencija, odsustvo prijava i postupaka može ukazivati na neispunjavanje obaveze efikasne zaštite žrtava i gonjenja počilaca. Ove konvencije zahtijevaju proaktivnost pravosudnih organa u prepoznavanju i procesuiranju seksualnog nasilja, naročito nad djecom i ranjivim grupama. Unapređenje institucionalne saradnje, podizanje svijesti građanki i građana i veća dostupnost pravosudnih mehanizama ključni su koraci ka boljem odgovoru na ovakva krivična djela.

ROŽAJE

Osnovno državno tužilaštvo Rožaje

Tokom 2023. godine, tužilaštvo je imalo u radu jedan predmet zbog krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. Predmet je riješen podnošenjem optužnog predloga Osnovnom sudu u Rožajama.

U 2024. godini, do dana podnošenja zahtjeva, evidentirane su tri krivične prijave za isto krivično djelo iz člana 216 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. Svi predmeti su riješeni podnošenjem optužnih predloga Osnovnom sudu u Rožajama.

Tužilaštvo nije evidentiralo druge vrste krivičnih djela iz oblasti seksualnog nasilja za ovaj vremenski period.

Analiza rada

Ograničen broj prijavljenih i procesuiranih predmeta u Osnovnom državnom tužilaštvu u Rožajama tokom 2023. i 2024. godine ukazuje na nizak nivo prijavljivanja krivičnih djela seksualnog nasilja nad djecom i mladima. Evidentirana su svega četiri predmeta, svi vezani za krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnikom, što ukazuje na potencijalno neprijavlivanje drugih vrsta seksualnih krivičnih djela.

Ova situacija može odražavati društvene prepreke kao što su stigmatizacija žrtava i nedostatak povjerenja u institucije, kao i potrebu za jačanjem svijesti u zajednici o pravima žrtava i mogućnostima zaštite. Tužilaštvo, iako efikasno u procesuiranju prijavljenih predmeta, moglo bi proaktivnije djelovati u saradnji sa policijom i drugim institucijama kako bi se unaprijedila identifikacija i praćenje ovih krivičnih djela.

Osnovni sud Rožaje

Tokom 2023. godine, Osnovni sud u Rožajama postupao je u jednom predmetu koji se odnosio na krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. U ovom slučaju, okrivljenom je izrečena uslovna osuda, kojom mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca, uz odredbu da se kazna neće izvršiti ukoliko u roku od jedne godine od pravosnažnosti presude ne počini novo krivično djelo.

U 2024. godini, do dana podnošenja zahtjeva, sud je evidentirao jedan predmet koji se takođe odnosi na krivično djelo vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz člana 216 stav 1 Krivičnog zakonika Crne Gore. Predmet je još uvijek u radu.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Podaci Osnovnog suda u Rožajama pokazuju ograničen broj slučajeva u vezi sa krivičnim djelom vanbračna zajednica sa maloljetnikom, što ukazuje na djelimičnu primjenu domaćih zakonskih normi. Krivični zakonik Crne Gore jasno definiše ovo djelo u članu 216 stav 1 i predviđa odgovarajuće sankcije. Međutim, izricanje uslovne osude u jednom pravosnažnom predmetu može ukazivati na blaži pristup sudske prakse u odnosu na težinu krivičnih djela koja uključuju maloljetne žrtve.

U poređenju sa međunarodnim standardima, poput Lanzarotske konvencije, koja zahtijeva strogo sankcionisanje seksualnog iskorišćavanja djece, izrečene kazne mogu se smatrati nedovoljnim za odvraćanje potencijalnih počinitelaca i pružanje pravde žrtvama. Istanbulska konvencija, koja podrazumijeva nultu toleranciju prema svim oblicima nasilja nad djecom i ženama, naglašava potrebu za primjenom strožih kazni i adekvatnijom zaštitom žrtava kroz pravosudni sistem.

Ograničen broj predmeta može ukazivati na izazove u prijavljivanju ovakvih slučajeva u lokalnoj zajednici, što zahtijeva jača-

nje svijesti o pravima žrtava i veću dostupnost institucionalne podrške. Iako sud postupno procesira prijavljene predmete, potrebne su dodatne mjere kako bi se unaprijedila usklađenost sa međunarodnim standardima i osigurala adekvatna zaštita najranjivijih članova društva.

ULCINJ

Osnovno državno tužilaštvo Ulcinj

U Osnovnom državnom tužilaštvu u Ulcinju za period od 1.januaru 2023.godine do 30. oktobra 2024. godine formirana su ukupno tri predmeta, i to dva u vezi krivičnog djela nedozvoljene polne radnje iz čl. 208 st.2 KZ CG, te jedan u vezi krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 st. 1 KZ CG.

U 2023. godini formirana su dva predmeta u vezi krivičnog djela nedozvoljene polne radnje iz čl. 208 st. 2 KZCG, koji predmeti su formirani po prijavama Uprave policije, gdje su po optužnom predlogu ovog tužilaštva optuženi oglašeni krivim u oba slučaja, i izrečena im je zatvorska kazna. Takođe je formiran jedan predmet u vezi krivičnog djela vanbračna zajednica sa maloljetnikom iz čl. 216 st.1 KZCG, predmet je formiran po prijavi Uprave policije, a po optužnom predlogu ovog tužilaštva optuženi je oglašen krivim i izrečena mu je uslovna osuda.

U 2024. godini nije bilo zaprimljenih krivičnih prijava niti formiranih predmeta za navedenu grupu krivičnih djela.

Analiza rada

Podaci o radu Osnovnog državnog tužilaštva u Ulcinju ukazuju na vrlo ograničen broj procesuiranih predmeta u vezi sa seksualnim nasiljem nad djecom i mladima tokom 2023. i 2024. godine. Odsustvo novih prijava u 2024. godini može signalizirati nizak nivo prijavljivanja, što može biti posljedica stigmatizacije, nedostatka povjerenja u institucije ili neprepoznavanja ovih krivičnih djela u zajednici. Tužilaštvo bi trebalo intenzivirati saradnju sa policijom i raditi na podizanju svijesti građanki i građana kako bi ohrabrilu prijavljivanje i osiguralo bolju zaštitu žrtava.

Osnovni sud Ulcinj

U periodu obuhvaćenom zahtjevom, Osnovni sud u Ulcinju nije imao predmeta u radu koji se odnose na seksualno nasilje nad djecom i mladima.

Međutim, četiri predmeta su pravosnažno okončana.

U jednom predmetu, okrivljenom licu izrečena je kazna kućnog zatvora u trajanju od pet mjeseci. U drugom predmetu, izrečena je uslovna osuda kojom je određena kazna zatvora u trajanju od pet mjeseci, uz rok provjere od dvije godine. Treći predmet rezultirao je kaznom zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci. Četvrti predmet je vraćen Osnovnom državnom tužilaštvu radi sprovođenja dodatnih dokaznih radnji, a 15. 01. 2024. godine ODT je obavijestio da su donijeli rješenje o odbačaju, kojim rješenjem je odbačena navedena krivična prijava.

Svi okrivljeni u ovim predmetima su bili muškog pola (četiri osobe), od kojih su dvoje bili mlađi od 30 godina.

Sve žrtve u evidentiranim slučajevima bile su ženskog pola.

Podaci dostavljeni od Osnovnog suda u Ulcinju ukazuju na primjenu domaćih zakonskih odredbi u vezi sa seksualnim nasiljem i zaštitom žrtava, posebno maloljetnih osoba. Međutim, izrečene sankcije, uključujući kazne kućnog zatvora, uslovne osude i kratkotrajne kazne zatvora, mogu se smatrati relativno blagim s obzirom na težinu krivičnih djela.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

U poređenju sa zahtjevima Istanbulske konvencije, koja nalaže stroge sankcije za počinioce nasilja, i Lanzarotske konvencije, koja podrazumijeva odlučnu zaštitu djece od seksualnog nasilja, postoje indicacije da izrečene kazne možda ne odražavaju adekvatno odvratajući efekat i ozbiljnost ovih krivičnih djela.

Iako su svi prijavljeni predmeti pravosnažno riješeni, što ukazuje na efikasnost u postupcima, odsustvo predmeta u radu u vezi sa seksualnim nasiljem nad djecom i mladima može signalizirati neprijavlivanje ili neadekvatno prepoznavanje ovih krivičnih djela, što zahtijeva dodatne napore u jačanju svijesti i povjerenja žrtava u pravosudni sistem.

ŽABLJAK

Osnovni Sud Žabljak

Prema dobijenim podacima, u Osnovnom sudu u Žabljaku nije evidentiran nijedan predmet a vezan za slučajeve seksualnog nasilja nad djecom i mladima (15-30 godina) u periodu od 01.01.2023. god pa 31.10.2024. godine.

Poređenje sa zakonskim okvirom i međunarodnim standardima

Odsustvo prijavljenih predmeta može ukazivati na izazove u sprovođenju zakonskih normi, nedostatak povjerenja žrtava u pravosudni sistem, stigmatizaciju u lokalnoj zajednici ili neadekvatno prepoznavanje ovih djela.

Krivični zakonik Crne Gore, kao i međunarodni standardi poput Lanzarotske i Istanbulske konvencije, zahtijevaju proaktivno djelovanje institucija u prepoznavanju, prijavljivanju i procesuiranju seksualnog nasilja. Stoga, kako bi se osigurala bolja zaštita žrtava, potrebno je unaprijediti saradnju institucija i podizati svijest građanki i građana o važnosti prijavljivanja seksualnog nasilja.

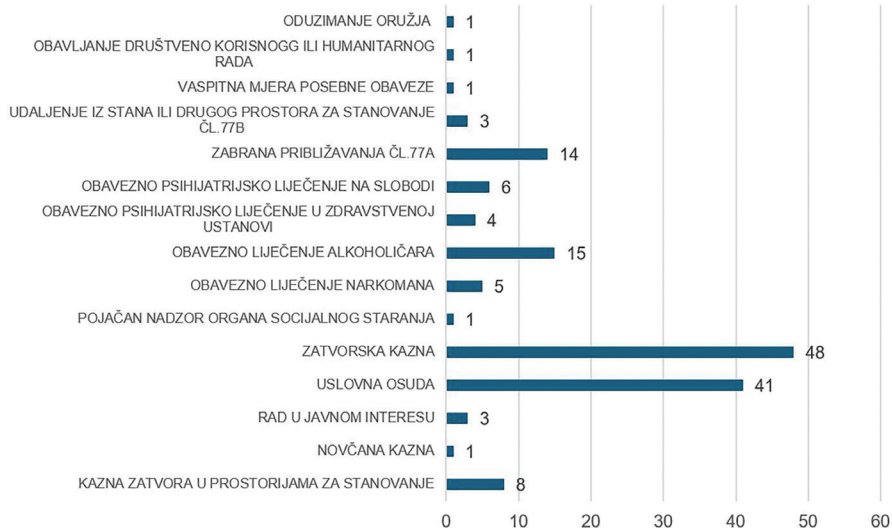
**PODACI O UKUPNOM BROJU
PREDMETA U RADU/PRESUDA
ZA KRIVIČNO DJELO IZ ČLANA
220 KZ CG: Nasilje u porodici ili
porodičnoj zajednici**

Prema prikupljenim podacima, u izvještajnom periodu od 01.01.2024. do 01.10.2024. Osnovni sudovi imali su ukupno 566 predmeta u radu koji se odnose na krivično djelo nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici. Od ovog broja, 115 predmeta je pravosnažno riješeno, što ukazuje na opterećenost pravosudnog sistema i potencijalni nedostatak resursa za njihovo pravovremeno procesuiranje.

Najviša izrečena kazna tokom ovog perioda iznosila je jednu godinu i pet mjeseci, dok je najniža kazna bila svega 30 dana. Analiza kaznene politike ukazuje na dominaciju blažih sankcija, među kojima se izdvajaju uslovne osude (41) i kratkotrajne zatvorske kazne (48). Iako ovakav pristup odražava težnju pravosuđa ka rehabilitaciji počinitelaca, istovremeno može oslabiti odvraćajući efekat, naročito kod težih oblika nasilja u porodici.

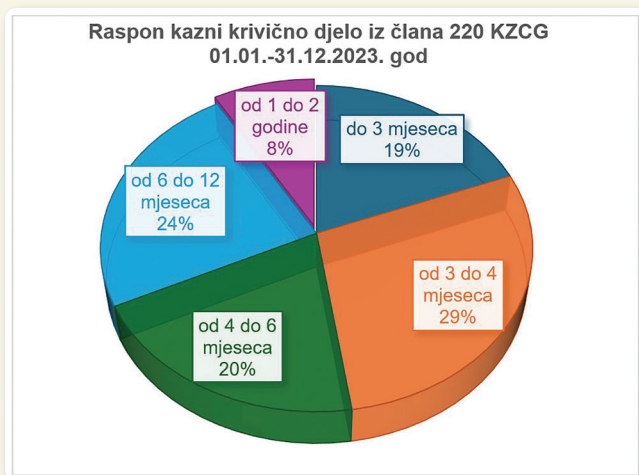
Vrsta i broj pravosnažnih kazni za krivično djelo iz člana 220 KZ CG: nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici 01.01.- 01.10.2024

Ovi podaci ukazuju na izazove sa kojima se suočava pravosudni sistem u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici. Značajan broj predmeta koji ostaju neriješeni i česta primjena blažih kazni ukazuju na potrebu za dodatnim unapređenjem kapaciteta i dosljednijom primjenom kaznene politike kako bi se pružila efikasnija zaštita žrtvama i osigurao snažniji odvraćajući efekat.

Prema podacima za 2023. godinu, ukupno je evidentirano 443 predmeta vezanih za krivično djelo nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici (član 220 KZ CG). Od ovog broja, 254 predmeta su riješena, dok je broj pravosnažn riješenih predmeta 157.

Vrste kazni izrečenih tokom 2023. godine ukazuju na to da su zatvorske kazne bile najčešće, sa ukupno 77 izrečenih presuda. Prosječno trajanje zatvorske kazne iznosilo je 4,7 mjeseci, dok je najveći broj kazni bio u rasponu od tri do četiri mjeseca. Najduže kazne, u trajanju od jedne do dvije godine, bile su izrečene u svega 8% slučajeva. Pored zatvorskih kazni, značajan broj presuda odnosio se na uslovne osude, kojih je bilo ukupno 52. Ovakva praksa ukazuje na nedovoljnu odlučnost pravosudnog sistema u odvraćanju nasilnika, naročito u težim slučajevima nasilja, što može dodatno ugroziti žrtve i stvoriti percepciju nekažnjivosti počinilaca.

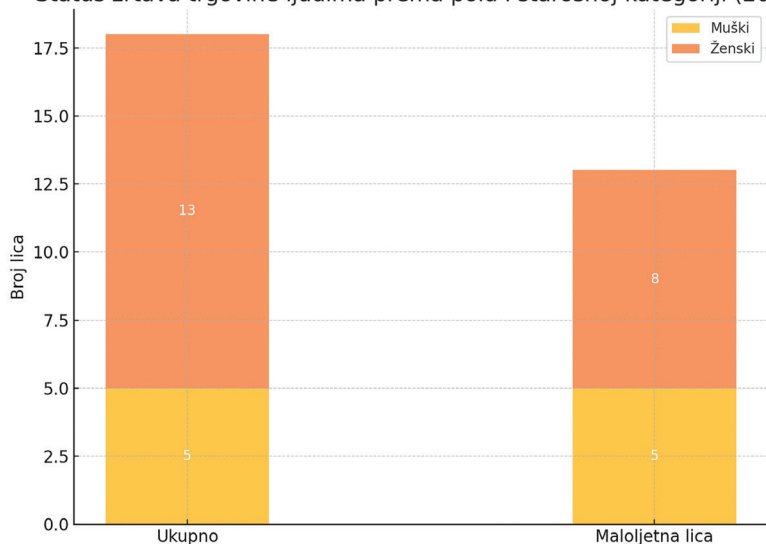
Na kraju 2023. godine, ukupno 129 predmeta ostalo je neriješeno, što dodatno oslikava izazove s kojima se pravosudni sistem suočava.

Podaci o žrtvama trgovine ljudima za 2023. i 2024. godinu

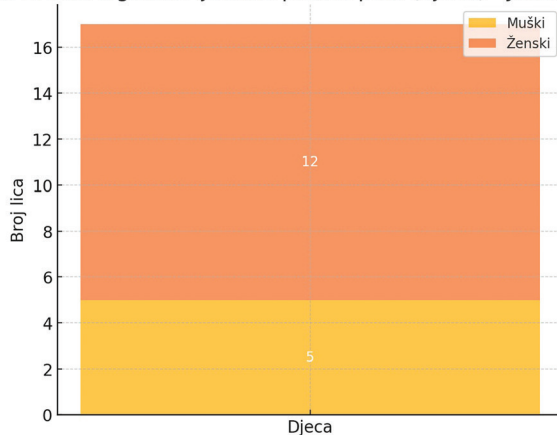
Prema podacima o trgovini ljudima i podacima Tima za identifikaciju žrtava trgovine ljudima (kojim predsjedava MUP), tokom 2023. godine ukupno je identifikovano 18 žrtava trgovine ljudima. Od ovog broja, 13 žrtava bilo je ženskog pola, dok su 5 pet žrtava bili muškog pola. Posebno je značajno istaći da je među ukupnim brojem identifikovano 13 maloljetnih žrtava, od kojih su osam žrtava bile ženskog pola, a pet žrtava muškog pola.

U prvoj polovini 2024. godine (januar-jul), identifikovano je 17 maloljetnih žrtava trgovine ljudima. Od tog broja, 12 žrtava bilo je ženskog pola, dok su pet žrtava bili muškog pola. Ovi podaci ukazuju na gotovo identičan broj maloljetnih žrtava u poređenju sa 2023. godinom, uz nastavak rodne neravnoteže, gdje su djevojčice značajno zastupljenije među žrtvama.

Status žrtava trgovine ljudima prema polu i starosnoj kategoriji (2023)

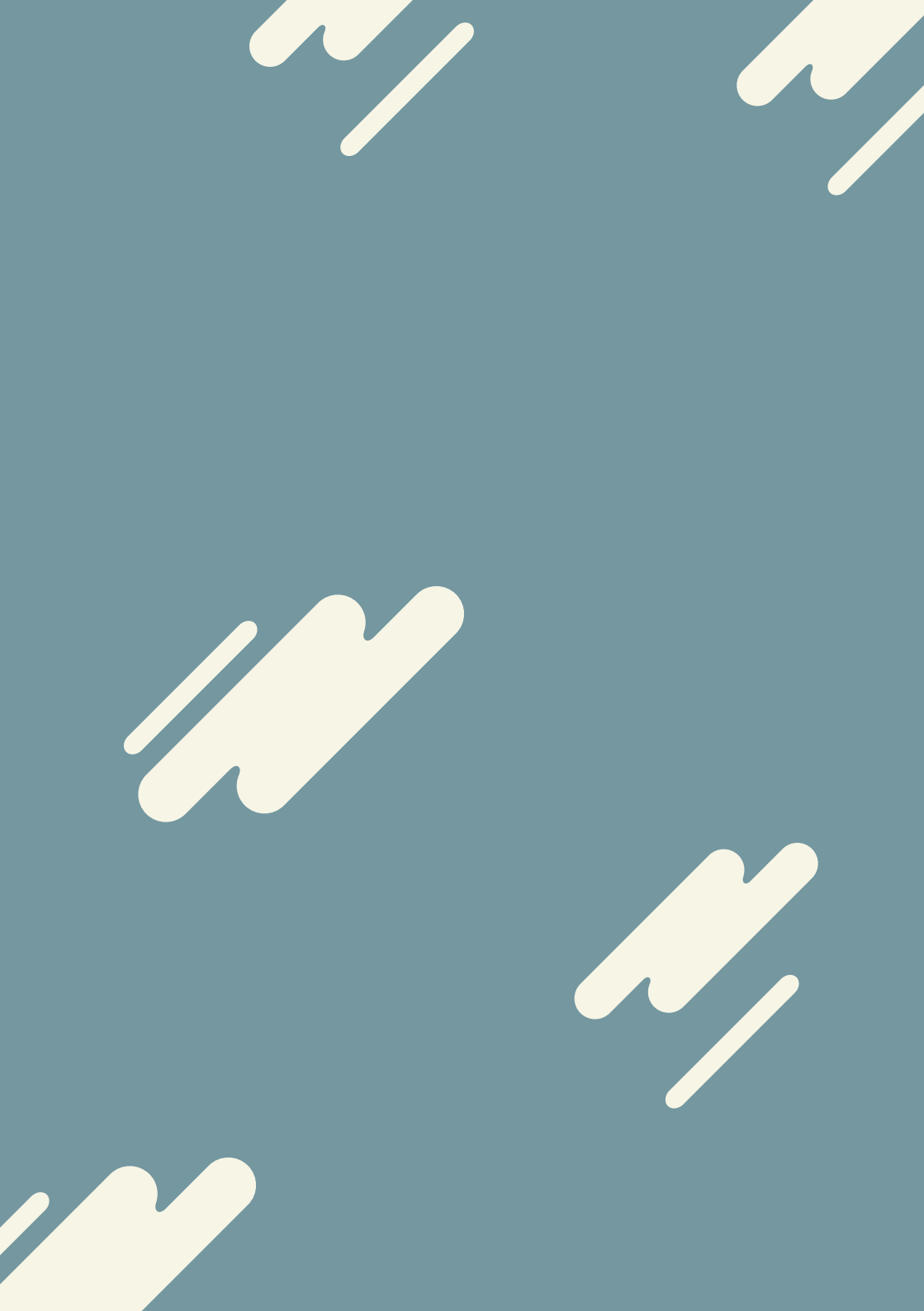

Status žrtava trgovine ljudima prema polu (djeca) - Januar-Jul 2024

Upoređujući dvije godine, vidljiv je blagi pad ukupnog broja identifikovanih žrtava trgovine ljudima – sa 18 u 2023. godini na 17 u prvoj polovini 2024. godine. Ipak, broj maloljetnih žrtava ostaje zabrinjavajuće visok i konstantan, što ukazuje na potrebu za unapređenjem mehanizama zaštite djece.

Rodna struktura žrtava potvrđuje da žene i djevojčice i dalje predstavljaju najveći broj žrtava trgovine ljudima, što ukazuje na njihovu specifičnu ranjivost. Ovi podaci naglašavaju potrebu za jačanjem preventivnih aktivnosti, kao i efikasnijim sistemom identifikacije i zaštite, posebno za maloljetne žrtve.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analiza slučajeva procesuiranih u osnovnim sudovima Crne Gore ukazuje na značajne izazove u dosljednoj primjeni zakonskih odredbi, posebno u pogledu visine izrečenih kazni i njihovog usklađivanja s domaćim zakonodavstvom i međunarodnim standardima zaštite žrtava. Kazne koje se izriču često su ispod zakonskog minimuma, što može stvoriti percepciju nekažnjivosti i obeshrabriti prijavljivanje sličnih djela u budućnosti.

Dosadašnja praksa pokazuje da pravosudni sistem ne koristi u punoj mjeri mogućnosti koje pruža zakonski okvir za zaštitu maloljetnih i mladih osoba, čime se narušava cilj odvracanja i pravde za žrtve.

Potrebno je osigurati dosljednu primjenu zakonskog minimuma kazni: Slučajevi poput onog iz Bijelog Polja, gdje je izrečena kazna ispod zakonskog minimuma, ukazuju na neophodnost strožeg pridržavanja zakonskih normi. Ovo je ključno kako bi se izbjegla praksa koja podriiva povjerenje u pravosudni sistem.

Unapređenje kapaciteta pravosudnih organa u Crnoj Gori predstavlja ključan korak ka efikasnijoj zaštiti žrtava seksualnog nasilja, naročito maloljetnih osoba. Organizovanje specijalizovanih obuka za sudije i tužioce, sa fokusom na primjenu međunarodnih standarda kao što su Lanzarote i Istanbulska konvencija, od suštinskog je značaja za osiguranje dosljedne primjene zakona i strožeg sankcionisanja počilaca ovih krivičnih djela. Edukacija pravosudnih aktera može pomoći da se bolje razumiju specifične potrebe i prava žrtava, čime bi se unaprijedio njihov tretman tokom sudskih postupaka.

Izricanje uslovnih kazni zahtijeva poseban oprez, uz obavezno razmatranje težine počinjenog djela i štete nanosene žrtvama. Važno je izbjeći praksu blage kaznene politike koja ne odražava ozbiljnost počinjenog djela. Transparentnost u obrazlaganju presuda mora biti prioritet, posebno u slučajevima teških krivičnih djela koja uključuju

ju maloljetne žrtve. Jasno navođenje razloga za izricanje kazne bliže zakonskom minimumu doprinosi povjerenju u pravosudni sistem i omogućava praćenje sudske prakse.

Za djela počinjena pod otežavajućim okolnostima, kao što su prijetnja, sila ili koristoljublje, kazne treba da budu u skladu sa gornjim granicama zakonskih raspona kako bi se osigurao odvraćajući efekat. Pravovremeno i strogo kažnjavanje ovakvih djela ključno je za stvaranje sigurnog društvenog okruženja. Paralelno s tim, nužno je unaprijediti institucionalnu podršku žrtvama. Pružanje sveobuhvatne psihosocijalne i pravne pomoći neophodno je za olakšavanje procesa prijavljivanja i smanjenje rizika od retraumatizacije tokom postupaka.

Tužilaštva bi trebalo da se aktivnije zalažu za izricanje kazni bližih zakonskom maksimumu, naročito u slučajevima sa otežavajućim okolnostima. Njihova proaktivna uloga može značajno uticati na visinu kazni i poslati snažnu poruku o ozbiljnosti zaštite prava žrtava. Efikasnija koordinacija između sudova, tužilaštava, socijalnih službi i nevladinih organizacija dodatno bi unaprijedila podršku žrtvama, obezbijedila pravovremene reakcije i olakšala sprovođenje zakona.

Redovno praćenje i analiza sudske prakse u predmetima seksualnog nasilja nad maloljetnicima i mladima mogu pružiti smjernice za buduće unapređenje kaznene politike. Ove analize omogućavaju identifikaciju obrazaca u donošenju presuda i potencijalnih slabosti u primjeni zakonskog okvira. Podizanje svijesti o štetnim efektima blage kaznene politike, kroz javne kampanje i edukaciju, može dodatno ojačati povjerenje građana i građanki u pravosudni sistem i ohrabriti žrtve da prijavljuju ovakva djela.

Jedan od izazova ostaje problem prikupljanja i obrade podataka. Statistika o seksualnom nasilju se ne vodi na način koji omogućava lako izdvajanje podataka prema uzrastu ili polu, što otežava ciljanju analizu i donošenje odluka. Poseban problem predstavlja činjenica da uzrasna grupa mladih definisana Zakonom o mladima (osobe od 15 do 30 godina) nije jasno prepoznata u postojećim statističkim okvirima. Dio te grupe obuhvata maloljetnike (ispod 18 godina), dok

se osobe starije od 18 godina tretiraju kao punoljetne, što dodatno komplikuje praćenje slučajeva. Pored navedenog, nedostatak objedinjene i dostupne statistike u određenim institucijama u smislu dostupnih podataka prema polu dodatno otežava sagledavanje rodni aspekata seksualnog nasilja, što je ključno za osmišljavanje efikasnih politika. Reforma u prikupljanju podataka, uz standardizaciju koja bi omogućila analizu prema polu i uzrastu, neophodna je za preciznije praćenje slučajeva i prilagođavanje politika potrebama žrtava.

Na osnovu prethodno iznesenih zaključaka, predlaže se sljedeća lista preporuka:

- **Osiguranje dosljedne primjene zakonskog minimuma kazni:** Sudovi moraju striktno primjenjivati zakonske norme kako bi se spriječila praksa izricanja kazni ispod zakonskog minimuma, čime bi se ojačalo povjerenje u pravosudni sistem i osigurao odvratajući efekat.
- **Rad na promjeni svijesti kroz dodatno unapređenje kapaciteta pravosudnih organa kroz specijalizovane obuke:** Organizovanje obuka za sudije i druge pravosudne aktere s fokusom na primjenu međunarodnih standarda, kao što su Lanzarot i Istanbulska konvencija, kako bi se osiguralo adekvatno sankcionisanje počinitelaca i zaštita prava žrtava.
- **Strože kazne za djela počinjena pod otežavajućim okolnostima:** U slučajevima koji uključuju prijetnje, upotrebu sile ili koristoljublje, kazne moraju biti u skladu sa gornjim granicama zakonskih raspona kako bi se osigurao odvratajući efekat.
- **Redovno praćenje i analiza sudske prakse:** Kontinuirana analiza sudskih odluka u predmetima seksualnog nasilja može pomoći u identifikaciji slabosti u pravosudnom sistemu i pružiti smjernice za unapređenje kaznene politike.
- **Podizanje svijesti o štetnosti blage kaznene politike kroz javne kampanje:** Edukativne kampanje usmjerene na širu javnost mogu podstaći razumijevanje ozbiljnosti seksualnog nasilja i podstaći prijavljivanje ovih djela.

- **Reforma prikupljanja podataka prema polu i uzrastu radi preciznije analize:** Standardizacija statističkog sistema, uključujući praćenje podataka prema polu i uzrastu, olakšala bi ciljaniju analizu i omogućila donošenje efikasnijih politika zaštite.
- **Jačanje institucionalne podrške za žrtve kroz psihosocijalnu i pravnu pomoć:** Neophodno je razviti sveobuhvatne programe podrške za žrtve, uključujući besplatnu pravnu pomoć, psihološku podršku i sigurne prostore za oporavak.
- **Efikasnija koordinacija između sudova, tužilaštava, socijalnih službi i nevladinih organizacija:** Poboljšanje saradnje između ovih institucija osiguralo bi pravovremene reakcije, bolju podršku žrtvama i efikasnije sprovođenje zakona.
- **Jačanje odgovornosti obrazovnih institucija u prevenciji i prijavljivanju nasilja:** Obrazovne institucije, gdje djeca i mladi provode najveći dio vremena, moraju preuzeti aktivniju ulogu kroz edukaciju zaposlenih kao i učenika i učenica o pravima i rizicima nasilja, kao i kroz osposobljavanje zaposlenih da prepoznaju i prijavljuju nasilje.

Zaključno, pravosudni sistem u Crnoj Gori mora osigurati dosljednu primjenu zakona kako bi se zaštitile žrtve i odvraćali potencijalni počinioci. Transparentnost u donošenju odluka, jačanje institucionalne podrške žrtvama i kontinuirana edukacija pravosudnih aktera predstavljaju ključne elemente za unapređenje trenutne prakse i postizanje pravednijeg društva.

www.nvoprima.org